

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
SCHOOL OF INTERNATIONAL STUDIES COMMUNICATION & CULTURE

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
DEPARTMENT OF INTERNATIONAL, EUROPEAN AND AREA STUDIES

ΠΜΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
MASTER OF ARTS IN STRATEGIC SECURITY STUDIES

**ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΜΠΡΑΞΗ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΓΑΛΛΙΑΣ:
ΠΑΡΟΥΣΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ, ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ**

**GREECE-FRANCE STRATEGIC PARTNERSHIP:
CURRENT SITUATION, FUTURE PROSPECTS**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Δημήτριος Α. Καβούρης

Αθήνα, 2022

Τριμελής Επιτροπή

Κωνσταντίνος Λάβδας, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Δημήτριος Α. Καβούρης, 2022

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής εξ' ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της μεταπτυχιακής διατριβής για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της μεταπτυχιακής διατριβής από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά, τον καθηγητή του Πάντειου Πανεπιστημίου κ Κωνσταντίνο Κολιόπουλο, για την ανάθεση ενός τόσο επίκαιρου και ενδιαφέροντος θέματος, καθώς και για την υποστήριξή του κατά την εκπόνηση της εργασίας.

Ευχαριστώ θερμά, τον επιβλέποντα της εργασίας μου καθηγητή του Πάντειου Πανεπιστημίου κ. Κωνσταντίνο Λάβδα, για την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές του, τόσο για τη διάρθρωση όσο και για το περιεχόμενο της εργασίας.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου που πάντοτε είναι δίπλα μου και με στηρίζει στην προσπάθειά μου όλα αυτά τα χρόνια παντοιοτρόπως.

Περίληψη

Στις 28 Σεπτεμβρίου 2021, υπεγράφη στο Παρίσι η συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία σε Άμυνα και Ασφάλεια. Η συμφωνία υπεγράφη στο πλαίσιο κοινής επιθυμίας των δύο χωρών για περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας τους στους τομείς άμυνας και ασφάλειας, βάσει του κοινού συμφέροντος.

Η εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας αφορά σε στρατηγική και στρατιωτική συνεργασία, και σε συνεργασία στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής, των εξοπλισμών και των βιομηχανιών άμυνας και ασφάλειας. Η συμφωνία αποτελεί ορόσημο για την Ελλάδα, καθόσον αυτή έγινε με την Γαλλία που διαθέτει τη μεγαλύτερη στρατιωτική δύναμη στην ΕΕ και της εξασφαλίζει ένα εγγυημένο περιβάλλον ασφαλείας ενισχύοντας το αποτρεπτικό προφίλ και το γεωπολιτικό αποτύπωμα της χώρας σε Αιγαίο, Ανατολική Μεσόγειο και Ευρώπη. Στο πλαίσιο της αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής, η Ελλάδα ενισχύεται αμυντικά με την αγορά 24 μαχητικών αεροσκαφών Rafale και 3+1 φρεγατών τύπου Belharra.

Η συμφωνία Ελλάδας – Γαλλίας δύναται να αποτελέσει εφαλτήριο για τη σύναψη μιας νέας διευρυμένης ελληνογαλλικής συνθήκης με πρόβλεψη ενδεικτικά για: μόνιμη εγκατάσταση γαλλικών δυνάμεων στην ελληνική ή/και στην Κυπριακή επικράτεια, κοινές περιπολίες στις ελληνικές θαλάσσιες ζώνες, επέκταση της αμυντικής συνδρομής στην ΑΟΖ (υφιστάμενη και μελλοντικά οριοθετημένη) αλλά και επιπλέον πρόνοια για τα ενδιάμεσα στάδια (έλεγχο κλιμάκωσης) προ της ένοπλης σύρραξης, σαφή δέλεαρ για συνέργειες στην αμυντική βιομηχανία, προσέλκυση γαλλικών επενδύσεων ιδιωτικών ή/και κρατικών, ευνοϊκότερες συνθήκες για τους γαλλικούς ενεργειακούς κολοσσούς, εργαλειοποίηση του αποθέματος ήπιας ισχύος της Ελλάδας με κοινά προγράμματα εκπαίδευσης/έρευνας πανεπιστημιακού επιπέδου, συνεργασία στην πολιτική προστασία για την οργάνωση/ανάπτυξη του μηχανισμού κατάσβεσης δασικών πυρκαγιών και τη διαχείριση/πρόληψη φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων και δημιουργία μηχανισμού πρόληψης και αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, όπως αυτές που παρατηρήθηκαν στα σύνορα της Ελλάδας και της Πολωνίας το 2020 και το 2021 αντίστοιχα.

Λέξεις-κλειδιά: Στρατηγική σύμπραξη, συμφωνία, εταιρική σχέση, Άμυνα και Ασφάλεια

Greece - France Strategic Partnership: Current Situation, Future Prospects

Dimitrios A. Kavouris

Abstract

On September 28, 2021, the Greece-France agreement for the establishment of a strategic partnership for cooperation in Defense and Security was signed in Paris. The agreement was signed in the context of the two countries' common desire to further strengthen their cooperation in the fields of defense and security, based on common interest.

The establishment of a strategic partnership between Greece and France concerns strategic and military cooperation, and cooperation in the fields of foreign policy, armaments, and defense and security industries. The agreement is a milestone for Greece, since it was made with France, which has the largest military force in the EU, and ensures a guaranteed security environment, strengthening the country's deterrent profile and geopolitical footprint in the Aegean, Eastern Mediterranean and Europe. In the context of mutual defense assistance, Greece is strengthening its defense with the purchase of 24 Rafale fighter aircraft and 3+1 Belharra-type frigates.

The agreement between Greece and France may be a springboard for the conclusion of a new expanded Greek-French treaty with indicative provision for: permanent establishment of French forces in Greek and/or Cypriot territory, joint patrols in Greek maritime zones, extension of defense assistance in the EEZ (existing and future bounded) but also additional provision for the intermediate stages (escalation control) before armed conflict, a clear lure for synergies in the defense industry, attraction of French private and/or state investments, more favorable conditions for the French energy giants, instrumentalization of Greece's soft power stockpile with joint education/research programs at university level, cooperation in civil protection for the organization/development of the mechanism for extinguishing forest fires and the management/prevention of natural disasters and accidents and the creation of a mechanism for prevention and response to emergency situations, such as those observed at the borders of Greece and Poland in 2020 and 2021 respectively.

Keywords: Strategic alliance, agreement, partnership, Defense and Security

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	8
Γενικά	8
Σκοπός	9
Προϋποθέσεις	10
Κεφάλαιο 1: Στρατηγική, Άμυνα και Διπλωματία Ελλάδας - Γαλλίας	11
1.1. Γαλλική Στρατηγική, Άμυνα και Διπλωματία	11
1.2 Γαλλική Στρατηγική και σχέσεις με την υπόλοιπη Ευρώπη και τις ΗΠΑ	12
1.3 Γαλλικές Εξαγωγές Όπλων	16
1.3.1 Γαλλική Αμυντική Βιομηχανία και Εξαγωγές Όπλων	16
1.3.2 Ένα σταθερό Γαλλικό Δόγμα Εξαγωγής Όπλων	18
1.3.3 Η Γαλλική Πολιτική εξαγωγών Όπλων ως εμπόδιο στην Ευρωπαϊκή Αμυντική Συνεργασία	22
1.4 Η Γαλλία στην Μεσόγειο	24
1.5 Η γεωπολιτική θέση της Ελλάδας	25
Κεφάλαιο 2: Στρατηγική σύμπραξη Ελλάδας-Γαλλίας: Παρούσα Κατάσταση	26
2.1 Ιστορική αναδρομή σχέσεων Ελλάδας - Γαλλίας	26
2.2 Διμερείς Στρατηγικές Συνεργασίες	28
2.3 Η συμφωνία της 28 ^{ης} Σεπτεμβρίου 2021	32
2.4 Το Άρθρο 2	33
2.5 Έκκληση για Ευρωπαϊκή άμυνα	34
2.6 Άλλα σημαντικά Άρθρα της συμφωνίας	36
2.7 Σταθερότητα και αποτροπή στην Μεσόγειο	37
2.8 Η συμφωνία παραμένει σημαντική	39

Κεφάλαιο 3: Στρατηγική σύμπραξη Ελλάδας - Γαλλίας: μελλοντικές προοπτικές	42
3.1 Ενίσχυση ελληνογαλλικής στρατηγικής εταιρικής σχέσης	42
3.2 Σύναψη νέων διευρυμένων συμφωνιών	43
3.3 Υπονατοϊκός θύλακος	44
3.4 Το «ανήκομεν εις την δύσιν» της Ελλάδας	45
3.5 Οι προκλήσεις της Μεσογείου	46
Συμπεράσματα	48
Προτάσεις	52
Βιβλιογραφία	54
Παράρτημα «Α»: Κείμενο Συμφωνίας	57

Εισαγωγή

Γενικά

Στις 28 Σεπτεμβρίου 2021, υπεγράφη στο Παρίσι η συμφωνία Ελλάδας - Γαλλίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία σε Άμυνα και Ασφάλεια. Η συμφωνία υπεγράφη στο πλαίσιο κοινής επιθυμίας των δύο χωρών για περαιτέρω ενίσχυση της συνεργασίας τους στους τομείς άμυνας και ασφάλειας, βάσει του κοινού συμφέροντος και με απώτερο στόχο τόσο τη διαφύλαξη της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας των δύο χωρών όσο και την ενίσχυση της ευημερίας και της ασφάλειας σε περιοχές ενδιαφέροντός τους. Σε ευρωπαϊκό πλαίσιο, η συμφωνία προσβλέπει στην ενίσχυση της ειρήνης και της ασφάλειας στην Ευρώπη και ιδιαίτερα στη Μεσόγειο και στην προώθηση των επιδιώξεων της Ευρώπης για στρατηγική αυτονομία και κυριαρχία.

Οι στενές ελληνογαλλικές σχέσεις συναντώνται ιστορικά από την ίδρυση του ελληνικού κράτους, με τον ενεργό ρόλο και την στήριξη από μέρους της Γαλλίας του οράματος της ελληνικής επανάστασης και του αγώνα του ελληνικού έθνους για εθνική ανεξαρτησία. Κομβικό σημείο στη συνεργασία των δύο χωρών αποτέλεσε η συνάντηση που πραγματοποιήθηκε το 1963 στην Αθήνα του στρατηγού/προέδρου Ντε Γκώλ με τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, η οποία και σηματοδότησε την επιτυχημένη πορεία ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και την αναβάθμιση του διεθνούς ρόλου της χώρας και οδήγησε στην αμυντική συμφωνία αγοράς των μαχητικών αεροσκαφών Mirage, ανοίγοντας το δρόμο για τη διαχρονική συνεργασία με τη γαλλική εταιρεία Dassault Aviation και την προμήθεια σήμερα των μαχητικών αεροσκαφών Rafale.

Αυτή η συμφωνία για τον αμυντικό εξοπλισμό βρίσκεται σε εξέλιξη για πολλά χρόνια, αλλά οι ιδιαιτερότητες της συνεργασίας ήταν έκπληξη για πολλούς, καθώς περιλάμβανε μια ρήτρα αμοιβαίας άμυνας, που κατοχυρώνεται στο Άρθρο 2. Οι νέες δεσμεύσεις αμοιβαίας άμυνας αποτελούν σπανιότητα στον σημερινό κόσμο και δεδομένης της αστάθειας της Ανατολικής Μεσογείου, έχουν τεθεί εύλογα ερωτήματα σχετικά με τη σημασία και τις συνέπειές της. Σε αντίθεση με ό,τι υποπεύονταν ορισμένοι, η αμυντική ρήτρα δεν ήταν προϊόν ελληνικής απαίτησης, αλλά γαλλικής πρότασης που υποβλήθηκε από το 2020, όπως επιβεβαιώθηκε από ανώτερους Γάλλους αξιωματούχους που συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις. Το Παρίσι επιθυμεί να την παρουσιάσει ως αμφίδρομη και αναμένει από την Αθήνα να συνεργαστεί με τη

Γαλλία στη διαχείριση κρίσεων στα Βαλκάνια, τη Μέση Ανατολή και το Σαχέλ - κάτι που η Ελλάδα φαίνεται να έχει κατανοήσει καλά.

Ο αμυντικός όρος δεν σηματοδότησε σκλήρυνση της Γαλλικής στάσης προς την Άγκυρα. Την ίδια ημέρα που ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης βρέθηκε στο Παρίσι για την υπογραφή της αμυντικής συμφωνίας, ο Γάλλος υπουργός Εξωτερικού Εμπορίου και Επενδύσεων Φρανκ Ρίστερ βρέθηκε στην Κωνσταντινούπολη για την Έκτη Συνεδρίαση της Κοινής Επιτροπής Οικονομίας και Εμπορίου Τουρκίας-Γαλλίας (JETCO), την πρώτη από το 2018. Καθώς η Γαλλία έπαιξε καθοριστικό ρόλο στο να πεισθεί η Τουρκία να επικυρώσει τη συμφωνία του Παρισιού, με αντάλλαγμα δάνεια ύψους 3,1 δισεκατομμυρίων ευρώ για να βοηθήσει τη χώρα να εκπληρώσει τους στόχους της για την καθαρή ενέργεια (που χρηματοδοτήθηκαν εν μέρει από τη Γαλλία), δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι το Παρίσι γυρνάει την πλάτη στην Άγκυρα.

Η στρατηγική σύμπραξη Ελλάδας – Γαλλίας δεν αποτελεί απλοποιημένα μία πράξη καλής θέλησης των δύο χωρών. Πηγάζει από την ύπαρξη αμοιβαίων συμφερόντων και υπό τη θέαση κοινών απειλών, ενώ παράλληλα απαιτεί και αμοιβαίες υποχωρήσεις και παραδοχές και καταδεικνύει έναν οδικό χάρτη επιλογών μελλοντικών προοπτικών.¹

Σκοπός

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλυθεί η σημασία της στρατηγικής σύμπραξης Ελλάδας-Γαλλίας τόσο για την Ελληνική και Ευρωπαϊκή ασφάλεια και ευημερία και την εξασφάλιση της ειρήνης στην ευρύτερη περιοχή όσο και για την ενεργειακή ασφάλεια στην Ευρώπη με την αναδύομενη προοπτική εκμετάλλευσης των πλούσιων υποθαλάσσιων φυσικών πόρων. Η διατύπωση συμπερασμάτων και προτάσεων μέσω της αξιολόγησης των κύριων παραμέτρων της διμερούς συμφωνίας, θα αποτελέσουν σημεία αναφοράς για την διαμόρφωση της μελλοντικής στάσης της Ελλάδας στο πλαίσιο της προσπάθειάς της για περαιτέρω ενίσχυση της εθνικής της ασφάλειας και ευημερίας.

¹ Ελλάδα-Γαλλία: Διευρύνονται οι προοπτικές συνεργασίας στα εξοπλιστικά. Ανακτήθηκε την 27 Μαρ 22 από τη διεύθυνση <https://www.defence-point.gr/news/ellada-gallia-dieyryrontai-oi-prooptikes-synergias-sta-exoplistika>

Προϋποθέσεις

Για την εκπόνηση της παρούσας μελέτης έχουν τεθεί οι παρακάτω προϋποθέσεις:

α. Οι όροι της ελληνογαλλικής συμφωνίας θα τηρηθούν και από τις δύο πλευρές.

β. Δεν προβλέπονται αναταράξεις πολιτικοστρατιωτικής φύσης κατά το άμεσο μέλλον στην περιοχή της Μεσογείου.

γ. Οι εξελίξεις στην Ουκρανία δεν θα επηρεάσουν τον προσανατολισμό εξωτερικής πολιτικής των δύο χωρών.

δ. Οι υδρογονάνθρακες και τα παράγωγά τους θα συνεχίσουν να αποτελούν την κύρια πηγή ενέργειας και να επηρεάζουν την ενεργειακή ασφάλεια στην Ευρώπη.

ε. Η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ στην Ανατολική Μεσόγειο δεν θα μεταβληθεί αισθητά.

στ. Η Ρωσία, παρά τις αναθεωρητικές της ενέργειες, δεν θα επιδιώξει την πρόκληση ευθείας αντιπαράθεσης με τις ΗΠΑ, ειδικότερα στην περιοχή της Μεσογείου.

ζ. Η Γαλλία, ως μία υπερδύναμη και μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, θα συνεχίσει να ασκεί μία περιφερειακή ηγεμονική πολιτική στη Μεσόγειο.

η. Η Τουρκία θα εξακολουθήσει να αποτελεί την κύρια εξωτερική απειλή για την ασφάλεια της Ελλάδας.

θ. Η κατάσταση στο εσωτερικό της Τουρκίας θα παραμείνει ασταθής, λόγω της συντήρησης ενός απολυταρχικού καθεστώτος, της έλλειψης κράτους δικαίου και της έντονης δυσαρέσκειας των μειονοτήτων στο εσωτερικό της.

ι. Οι διμερείς και πολυμερείς συμφωνίες θα αποτελέσουν το κλειδί ειρήνευσης στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου.

ια. Το διεθνές σύστημα θα εξακολουθήσει να είναι ασταθές και άναρχο και οι διεθνείς δρώντες θα ακολουθούν κατά βάση μία ορθολογική συμπεριφορά, προς εξυπηρέτηση των εθνικών τους συμφερόντων.

Κεφάλαιο 1:

Στρατηγική, Άμυνα και Διπλωματία Ελλάδας και Γαλλίας

1.1 Γαλλική Στρατηγική, Άμυνα και Διπλωματία

Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της μεταπολεμικής εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής της Γαλλικής Δημοκρατίας είναι η συνέχεια στόχων και επιδιώξεων στη βάση της πολιτικής κληρονομιάς του στρατηγού Ντε Γκωλ: Κατοχή πυρηνικών όπλων, αντίθεση στην ιδεολογική και θεσμική περιχαράκωση μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Ευρώπης κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, συμμετοχή στην Ατλαντική Συμμαχία (στο πλαίσιο όμως προσεγγίσεων οι οποίες δεν έθεταν σε κίνδυνο την αυτονομία και την ανεξαρτησία χάραξης και εφαρμογής της εθνικής της στρατηγικής), προνομιακές σχέσεις με τη Γερμανία (με βασικό στόχο να επηρεάζει την εξωτερική πολιτική της), ανοίγματα ή ειδικές σχέσεις με τις αναπτυσσόμενες χώρες, απόρριψη της ιδέας για υπερεθνική ολοκλήρωση, επιδίωξη «διευθυντηρίου» μεγάλων δυνάμεων με ισότιμη γαλλική συμμετοχή, επιδίωξη ισότιμου διαλόγου με τις μεγάλες δυνάμεις. Οι Πρόεδροι της Γαλλίας, οι οποίοι διαδοχικά κυβέρνησαν τη χώρα αυτή μετά την εγκαθίδρυση της Πέμπτης Δημοκρατίας (Ντε Γκωλ, Πομπιντού, Ντ'Εστέν, Μιτεράν, Σιράκ), παρά την ύπαρξη μικρών διαφορών, κυρίως σε θέματα ηγετικού στυλ, συγκλίνουν ως προς τα πιο πάνω θεμελιώδη και ουσιώδη χαρακτηριστικά των μεγάλων επιλογών της εθνικής στρατηγικής της Γαλλίας.

Τα τέσσερα μεγάλα προβλήματα που αντιμετώπισε η Γαλλία κατά τη μεταπολεμική περίοδο, παραμένουν περίπου τα ίδια: ισορροπία και σταθερότητα στη Δυτική Ευρώπη, «συγκράτηση»- έλεγχος της Γερμανίας, ισόρροπες ατλαντικές σχέσεις και ισορροπία με τις ηπειρωτικές δυνάμεις της Ανατολικής Ευρώπης. Παράλληλα η «εθνική ανεξαρτησία», η «θέση μεγάλης δύναμης» στη διεθνή πολιτική και το «εθνικό γόητρο» ήταν και συνεχίζουν να είναι ταυτόχρονα τρία μέσα, τρεις στόχοι και τρία οράματα της γαλλικής πολιτικής ηγεσίας και μεγάλου μέρους του γαλλικού λαού. Οι επιμέρους στρατηγικές στο πλαίσιο των οποίων επιδιώκεται η εκπλήρωση των στόχων αυτών θα μπορούσαν να ομαδοποιηθούν σε τέσσερις κατηγορίες: Πυρηνική στρατηγική, συνεχείς τακτικοί ελιγμοί στην Ευρωπαϊκή πολιτική (στο πλαίσιο όμως σταθερών στρατηγικών στόχων), ειδική σχέση με τη Γερμανία, διατήρηση του δικαιώματος να διατυπώνει ανεξάρτητες θέσεις και να

προβαίνει σε αυτόνομες ενέργειες στην εξωτερική πολιτική (ακόμη και όταν αυτή η στάση φέρνει τη Γαλλία σε θέση διαμετρικά αντίθετη με αυτή των συμμάχων της).²

Η στρατηγική μιας χώρας της οποίας οι ηγέτες έχουν ικανότητα θέασης των πέραν του ορίζοντα προβολών ισχύος και συμφερόντων αναπτύσσεται στο πλαίσιο στόχων και επιδιώξεων μεγάλης εμβέλειας. Εξάλλου, επειδή τα κράτη αναπτύσσονται και λειτουργούν σε ένα ανταγωνιστικό διεθνές σύστημα, η εθνική στρατηγική μιας χώρας είναι αναπόφευκτα σύνθετη, πολυδιάστατη και αντιφατική. Όμως το κυριότερο ζήτημα δεν είναι η ύπαρξη έντασης στο πλέγμα στόχων- επιδιώξεων- μεθοδεύσεων, αλλά η επιδέξια διαχείρισή τους στον τόπο και στον χρόνο, κάτι που δεν αποκλείει ακόμη και εκμετάλλευση των αντιφάσεων και των αντιθέσεων.

Ο Ντε Γκωλ παρά τις διακηρυγμένες θέσεις του κατά του αμερικανικού ηγεμονισμού θεωρούσε την ύπαρξη της Ατλαντικής Συμμαχίας ως απαραίτητη προϋπόθεση ισορροπίας και σταθερότητας στην Ευρασία. Υπό συνθήκες ρευστότητας και συνεχών ανακατατάξεων στο διεθνή χώρο, η ευκαμψία της γαλλικής διπλωματίας ήταν μία εξ αντικειμένου δύσκολη υπόθεση. Διάφορες διπλωματικές κινήσεις συνεπάγονται επιπτώσεις και αντιδράσεις στους ενδιαφερόμενους διεθνείς δρώντες, τις οποίες μία κυβέρνηση θα πρέπει να διαχειριστεί με κατάλληλους ελιγμούς, κινήσεις και επαφές. Για παράδειγμα ο Ντε Γκωλ επιχείρησε τις πιο κάτω συμμαχίες ή σχέσεις με σκοπό τη διαμόρφωση ευνοϊκών και συμφερούσων για τη Γαλλία ισορροπιών: Συμμάχησε με τη Βρετανία, για να εξισορροπήσει τους Αμερικανούς και τους Σοβιετικούς, προσέγγισε τους Σοβιετικούς με σκοπό να διατηρήσει την πρωτοβουλία των κινήσεων, ιδιαίτερα ως προς τη Γερμανία, συνεννοήθηκε με όλους τους υπόλοιπους, για να ελεγχθούν τυχόν γερμανικές αναθεωρητικές τάσεις, και σύναψε συμφωνίες με τη Γερμανία και τους υπόλοιπους Ευρωπαίους με σκοπό να προωθήσει τις Ευρωπαϊκές διακρατικές συσπειρώσεις που επιδίωκε και να αντισταθεί στην υπερβολική αμερικανική επιρροή.³

1.2 Γαλλική Στρατηγική και σχέσεις με την υπόλοιπη Ευρώπη και τις ΗΠΑ

Ένας παράγοντας που διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της γαλλικής αμυντικής πολιτικής αναφέρεται στην κατανομή ισχύος στον ευρωπαϊκό χώρο και στις αντιλήψεις για τη σχετική ισχύ των υπόλοιπων κρατών. Με δεδομένη τη μέχρι σήμερα επιλογή ανάπτυξης συνεργατικών σχέσεων στους τομείς «χαμηλής

² Ήφαιστος Π., (2000). *Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Γαλλίας- Γερμανίας- Μεγάλης Βρετανίας* (σ. 69-71). Αθήνα: Ποιότητα.

³ Ήφαιστος Π., (2000), (σ. 99).

πολιτικής» (εμπορικά οικονομικά και καταναλωτικά θέματα) μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών, η Γαλλία σταθερά επιδιώκει να κατέχει ισχυρότερη θέση ή υιοθετεί επιλογές που καθιστούν δύσκολο ή αδύνατο στα άλλα κράτη, ιδιαίτερα στη γειτνιάζουσα Γερμανία, να κατακτήσουν πλεονέκτημα ισχύος το οποίο θα ξανάφερνε τη Γαλλία σε υποδεέστερη θέση στον ευρωπαϊκό χώρο. Παρά το γεγονός ότι μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο η Γερμανία είναι ένας από τους στενότερους συμμάχους της Γαλλίας, στο Παρίσι θεωρούσαν την πυρηνική ισχύ ως έναν μέσο μόνιμης πολιτικής και στρατιωτικής εξισορρόπησης της γερμανικής δύναμης. Αυτά τα διλήμματα βρίσκονται στο επίκεντρο του προβληματισμού για τη γαλλική άμυνα και διπλωματία μετά τον ψυχρό πόλεμο. Το στοίχημα το οποίο οι Γάλλοι πρέπει διαρκώς να κερδίζουν είναι να προσεγγίζουν τις ΗΠΑ, για να αυξάνουν τη δική τους αξιοπιστία, χωρίς να εγκαταλείπουν τις παραδοσιακές αρχές της γαλλικής εθνικής στρατηγικής. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης είναι υποχρεωμένοι να ακροβατούν διαρκώς πάνω σε τεντωμένο σχοινί με εμμονή στις εθνικές τους επιλογές εν μέσω διαταράξεων που προκαλεί η ιδιόμορφη θέση της Γαλλίας στον ευρωπαϊκό και ατλαντικό χώρο: Πρώτον είναι υποχρεωμένοι να εμμένουν στην παραδοσιακή γαλλική ορθοδοξία, όσον αφορά τον εθνικό χαρακτήρα του πυρηνικού αποτρεπτικού, στοχεύοντας στην εκπλήρωση των εθνικών στόχων. Δεύτερον, είναι υποχρεωμένοι να ανανεώνουν διαρκώς τις σχέσεις των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων με το NATO με πρακτικούς τρόπους, χωρίς να θιγεί η «εθνική ανεξαρτησία» η να χάσει το Παρίσι τον έλεγχο των εθνικών πυρηνικών όπλων. Τρίτον, ενώ με ήπιο τρόπο Γάλλοι ηγέτες τονίζουν την ιδιαιτερότητά τους, αποφεύγουν ακραίες ενέργειες και στάσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να προκαλέσουν αποχώρηση των ΗΠΑ από την Ευρώπη ή διάρρηξη της στρατηγικής σύζευξης Αμερικής - Ευρώπης. Όσον αφορά τη Γερμανία, τέλος, τη δεκαετία του 1980 το πρόβλημα ήταν η αποτροπή της μετάβασης της σε καθεστώς ευρωπαϊκής πρωτοκαθεδρίας και η ένταξη της στη σοβιετική σφαίρα επιρροής χωρίς η Γαλλία να χάσει την πρωτοβουλία των κινήσεων. Αυτό σήμαινε ότι, όπως και στις μέρες μας, έτσι και στη δεκαετία του 1980 η Γαλλία ήταν υποχρεωμένη να ελίσσεται στα όρια των δύσκολων ή των ανέφικτων προσπαθειών δημιουργίας μιας «γερμανικής Ευρώπης» και του κινδύνου να προκύψει μία «Ευρώπη της Γερμανίας». ⁴

⁴ Ηφαιστος Π., (2000), (σ. 123).

Μέχρι και το τέλος του ψυχρού πολέμου, στις αρχές της δεκαετίας του 1990, οι δηλώσεις και οι ενέργειες της γαλλικής πολιτικής ηγεσίας, ενώ χαρακτηρίζονται από επιφυλακτικότητα, δεν αφήνουν καμία αμφιβολία για την προσήλωσή τους στις παραδοσιακές γραμμές της γαλλικής στρατηγικής. Δηλαδή μέχρι και το τέλος του ψυχρού πολέμου και αμέσως μετά διαπιστώνεται μία εντυπωσιακή προσήλωση στις βασικές γραμμές της γκωλικής στρατηγικής: Πρώτον, την πυρηνική αποτρεπτική γραμμή, ως μέσο κατάκτησης σημαντικής θέσης και ρόλου στον διεθνή καταμερισμό ισχύος. Όσον αφορά το συμφέρον επιβίωσης, με το οποίο είναι πρωτίστως συνδεδεμένη η πυρηνική ισχύς, όσοι χρημάτισαν στη θέση του προέδρου της δημοκρατίας κατά τη διάρκεια των δεκαετιών του 1970 και του 1980 δεν αφήνουν καμία αμφιβολία για την προσήλωση της Γαλλίας στο πυρηνικό όπλο ως σύμβολο της ανεξαρτησίας και της εθνικής κυριαρχίας της χώρας τους. Δεύτερον, δεν υπήρξε έστω και ελάχιστη ένδειξη οποιωνδήποτε τάσεων ένταξης των γαλλικών στρατιωτικών δυνάμεων σε κάποια μορφή δομημένη ευρωπαϊκή άμυνα. Στην καλύτερη περίπτωση η Γαλλία θεωρεί τις διάφορες ιδέες για ευρωπαϊκή άμυνα ως συμπληρωματικές της γαλλικής εθνικής στρατηγικής. Στην χειρότερη περίπτωση εκμεταλλεύεται την πλεονεκτική της θέση για να διασκεδάσει τις προσδοκίες των υπολοίπων για μία αυτόνομη ευρωπαϊκή άμυνα ή για να συντηρεί μία «γόνιμη ασάφεια» με τρόπο που την ενισχύει διπλωματικά. Τρίτον, το προσδιοριστικό στοιχείο των μεγάλων επιλογών διαδοχικών Γάλλων προέδρων και πρωθυπουργών όλων των αποχρώσεων δεν είναι διάφορες προοπτικές διεθνούς ή περιφερειακής ολοκλήρωσης (ή θεσμικής συνεργασίας που θα αφομοιώνει συμφέροντα και στρατηγικές), αλλά η διατήρηση ή και η επέκταση της γαλλικής ισχύος και η διαφύλαξή της υπό συνθήκες διεθνούς αναρχίας και στρατηγικής ρευστότητας. Αυτή η στάση όπως και επί στρατηγού Ντε Γκωλ, εντάσσεται σε ένα ιδεολογικό πλαίσιο όπου κυριαρχούν οι αρχές της ανεξαρτησίας και της αυτονομίας στους τομείς των Γαλλικών ζωτικών συμφερόντων και του γαλλικού συμφέροντος επιβίωσης. Τέταρτον, με δεδομένη την προαναφερθείσα υπόθεση εργασίας, ότι για πολλούς Γάλλους η διπλωματία είναι διαρκής αγώνας που κερδίζεται ή χάνεται στα σημεία, φαίνεται ότι το στοίχημα της γαλλικής στρατηγικής που έθεσε ο στρατηγός Ντε Γκωλ έχει ήδη κερδηθεί.⁵

⁵ Ηφαιστος Π., (2000), (σ. 144-145).

Δύο σημαντικοί παράγοντες της «γαλλικής επιτυχίας» φαίνεται ότι είναι η σύγκλιση απόψεων ως προς τους στρατηγικούς στόχους του γαλλικού έθνους και η υψηλού βαθμού συνειδητοποίηση των Γάλλων ηγετών για την προτεραιότητα του εθνικού συμφέροντος στο άναρχο διεθνές περιβάλλον. Ως προς το τελευταίο σημείο είναι ίσως χρήσιμο να τονίσουμε ότι η συμμετοχή στους διεθνείς θεσμούς και στη διαδικασία Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης γίνεται με πρωταρχικό σκοπό την εξυπηρέτηση του εθνικού συμφέροντος (μερικές φορές οριζόμενο με μεγάλη ιδιοτέλεια) και όχι στην αποδυνάμωση της κρατικής κυριαρχίας της χώρας αυτής στο όνομα οποιασδήποτε σκοπιμότητας, διεθνιστικής ή άλλης.⁶

Η ειδοποιός διαφορά της Γαλλίας στο διεθνές σύστημα σε σύγκριση με άλλα κράτη της Ευρώπης είναι, αδιαμφισβήτητα, το γεγονός πως πρόκειται για μία αυτόνομη πυρηνική δύναμη. Αυτό το γεγονός, αναμφίβολα, της προσδίδει ανάστημα, ιδιότητες και ελευθερία αποφάσεων και ενεργειών στη διεθνή σκηνή που δεν θα μπορούσαν να κατορθώσουν οι μη πυρηνικές δυνάμεις. Το κατά πόσον όμως θα επιτύχει ή όχι εξαρτάται και από τις δυνατότητές της να επηρεάσει την οικοδόμηση της Ευρώπης και τις μελλοντικές εξελίξεις στην ήπειρο. Από τη δεκαετία του 1960 η ουσία του αμυντικού της δόγματος είναι μία άμυνα ανεξάρτητη που εδράζεται πάνω σε μία αποτρεπτική αυτόνομη στρατηγική. Δύο βασικές αρχές της στρατηγικής αυτής είναι η αλληλεγγύη στους συμμάχους και η αυτονομία των αποφάσεων. Αυτές οι δύο αρχές είναι όσο ποτέ επίκαιρες. Η στρατηγική της Γαλλίας μετά τον ψυχρό πόλεμο, επομένως, έχει τρεις βασικούς αντικειμενικούς στόχους. Πρώτον, να υπεραμυνθεί των εθνικών συμφερόντων. Δεύτερον, να συμμετέχει με τρόπο που θα της επιτρέψει να επηρεάζει αποτελεσματικά τη θεσμική και πολιτική ανάπτυξη της Ευρώπης. Τρίτον, να συμμετέχει και να επηρεάζει αποτελεσματικά τη διαμόρφωση των διεθνών ισορροπιών. Η αιτιολόγηση αυτών των επιλογών στηρίζεται στην εξής λογική: Πρώτον, η Ατλαντική Συμμαχία θα παραμείνει αναγκαίος συντελεστής της άμυνας των μελών της. Εντός της Συμμαχίας θα πρέπει να αναπτυχθεί μία ολοένα και μεγαλύτερη στρατηγική αυτονομία της Ευρώπης. Δεύτερον, λόγω της διεθνοποίησης των κρίσεων θα διεθνοποιηθεί και η αντιμετώπισή τους, γεγονός που θα καθιστά δύσκολη για μία χώρα, όσο ισχυρή και να είναι, τη μονομερή επέμβαση. Τρίτον, το υπερβολικό κόστος των οπλικών συστημάτων επιβάλλει πλέον συνεργασία στον τομέα της τεχνολογίας και των επικοινωνιών. Όσον αφορά πιο συγκεκριμένες

⁶ Ηφαιστος Π., (2000), (σ. 145).

εκτιμήσεις για το ρόλο και τον προορισμό των θεσμών που υπάρχουν πέραν του ΟΗΕ, τον οποίο οι Γάλλοι θεωρούν ως τον μόνο οργανισμό που θα μπορούσε να προσφέρει νομιμοποίηση στην προσφυγή στη διεθνή βία, η Γαλλία υποστηρίζει ανάπτυξη της συνεργασίας στο ευρύ πλέγμα των οργανισμών που υπάρχουν σε ευρωπαϊκό και ατλαντικό επίπεδο. Συγκρατημένα, λόγω των αποτυχημένων προσπαθειών για μία πιο συγκροτημένη προσπάθεια ανάπτυξης στρατηγικής αυτονομίας των Ευρωπαίων, η Γαλλία σε συνδυασμό με στενότερη πρακτική συνεργασία στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ, επιδιώκει «να προωθήσει την ευρωπαϊκή άμυνα χωρίς να διαλύσει την Ατλαντική Συμμαχία». Όπως έδειξε η γιουγκοσλαβική κρίση, τα συμφέροντα των Αμερικανών δεν συμπίπτουν πάντοτε με αυτά των Ευρωπαίων. Η οικοδόμηση της ευρωπαϊκής άμυνας οποιαδήποτε μορφή και αν πάρει, θα αναπτυχθεί «τόσο εντός της Συμμαχίας όσο και δίπλα της».⁷

1.3 Γαλλικές Εξαγωγές Όπλων⁸

Στην Αεροπορική Έκθεση του Παρισιού το 2013, όπου συμμετείχαν οι μεγαλύτεροι κατασκευαστές στρατιωτικών και εμπορικών αεροσκαφών στον κόσμο, ο Πρόεδρος Φρανσουά Ολάντ έκανε ένα αστείο καθώς βοήθησε τον 88χρονο διευθύνοντα σύμβουλο της Dassault Aviation, Serge Dassault, να ανέβει τις σκάλες ενός εκθέματος: «Το κράτος είναι που υποστηρίζει την Dassault... ως συνήθως», είπε. Τα λόγια του ακούστηκαν από έναν δημοσιογράφο και προκάλεσαν σάλο στην αμυντική κοινότητα, αναγκάζοντας μάλιστα ένα στέλεχος της Dassault Aviation να δηλώσει στα μέσα ενημέρωσης ότι «η Dassault Aviation δεν ζει σε βάρος του κράτους». Το αστείο είχε θίξει ένα ευαίσθητο θέμα, δηλαδή τη σχέση που διατηρεί το γαλλικό κράτος με την αμυντική βιομηχανία της χώρας - και συγκεκριμένα την ουσιαστική υποστήριξή του για τις εξαγωγές όπλων.

1.3.1 Γαλλική Αμυντική Βιομηχανία και Εξαγωγές Όπλων. Το γαλλικό κράτος υπηρετεί το δόγμα ότι οι πωλήσεις όπλων είναι στενά συνυφασμένες με τη στρατηγική αυτονομία της χώρας. Αυτό εξηγείται όπως παρακάτω: Οι ενέργειες της Γαλλίας στον τομέα της άμυνας και της εξωτερικής πολιτικής καθίστανται ανεξάρτητες από άλλα κράτη όταν απαιτείται η άσκηση βίας, εφόσον διαθέτει την ικανότητα κατασκευής όπλων. Ωστόσο, η γαλλική αμυντική βιομηχανία δεν είναι βιώσιμη μόνο με εγχώριες παραγγελίες: χρειάζεται και τις εξαγωγές. Αυτές οι

⁷ Ηφαιστος Π., (2000), (σ. 151-152).

⁸ Beraud-Sudreau L., (2020). *French Arms Exports. The Business of Sovereignty* (σελ.137-139): London: The International Institute for Strategic Studies.

εξαγωγές όπλων αποτελούν κρίσιμο παράγοντα για την εξασφάλιση της Γαλλικής κυριαρχίας. Η υπουργός Άμυνας Φλορένς Παρλύ (Florence Parly) είπε χαρακτηριστικά το 2018, «οι εξαγωγές όπλων είναι το επιχειρηματικό μοντέλο της κυριαρχίας μας».

Αυτό το δόγμα παρέμεινε σε μεγάλο βαθμό άθικτο παρά τους μετασχηματισμούς στο παγκόσμιο εμπόριο όπλων στη μεταψυχροπολεμική περίοδο που προκλήθηκαν, για παράδειγμα, από τον εξευρωπαϊσμό, την εμφάνιση πολυμερών κανόνων για το εμπόριο όπλων και την απελευθέρωση του αμυντικού-βιομηχανικού τομέα. Αν και υπήρξαν κάποιες ανεπαίσθητες, δύσκολα αναγνωρίσιμες, αλλαγές στη γαλλική πολιτική εξαγωγών όπλων, η συνολική κατεύθυνση της πολιτικής δεν αμφισβητήθηκε σχεδόν ποτέ. Επιπλέον, έχει δημιουργηθεί μια τεράστια διοικητική δομή με σκοπό την εφαρμογή αυτού του δόγματος - πράγματι, η αμυντική γραφειοκρατία είναι σε μεγάλο βαθμό προσανατολισμένη στην προώθηση των εξαγωγών όπλων. Και αυτό έχει γίνει μια αλληλοενισχυόμενη σχέση: η γραφειοκρατία βοηθά στη διατήρηση του δόγματος και με αυτόν τον τρόπο διατηρεί επίσης τη δική της εμβέλεια και επιρροή.

Αλλά η γαλλική πολιτική εξαγωγής όπλων έχει ένα τίμημα, επειδή η διατήρηση της βιομηχανίας όπλων δημιουργεί επίσης το δικό της είδος εξάρτησης. Αν και η Γαλλία δεν εξαρτήθηκε στρατηγικά από τις Ηνωμένες Πολιτείες, όπως φοβόντουσαν οι Γκωλιστές, η αμυντική βιομηχανία της χώρας έχει γίνει οικονομικά εξαρτημένη από τους ξένους πελάτες της, ορισμένοι από τους οποίους είναι αυταρχικά, κατασταλτικά καθεστάτα. Αυτή είναι μια πιθανή ευθύνη για την αμυντική και εξωτερική πολιτική της Γαλλίας.

Επίσης, σε μια εποχή που οι ευρωπαϊκές χώρες δεσμεύονται σε κοινές αμυντικές προσπάθειες -ιδίως ανανεώνοντας συνεργατικά έργα, είτε μέσω της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε σε διμερές και πολυμερές επίπεδο- τηρώντας την παραδοσιακή της πολιτική για τις εξαγωγές μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο/βάρος για τη Γαλλία στις σχέσεις της με βασικούς ευρωπαίους εταίρους. Ο ίδιος ο πρόεδρος Εμμανουέλ Μακρόν έχει δώσει προτεραιότητα στη βαθύτερη ευρωπαϊκή αμυντική συνεργασία, ιδίως με τη Γερμανία. Ωστόσο, οι διαφορές προοπτικής μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας θέτουν ένα δίλημμα για τη γαλλική αμυντική και εξοπλιστική πολιτική. Οι τρέχοντες κανονισμοί της Γερμανίας για τις εξαγωγές όπλων είναι γενικά πιο περιοριστικοί -για παράδειγμα το Βερολίνο έχει θέσει εμπάργκο στις πωλήσεις όπλων στη Σαουδική Αραβία λόγω του ρόλου του στον πόλεμο στην

Υεμένη- ενώ το παραδοσιακό γαλλικό δόγμα συνεπάγεται ότι είναι δυνητικά ανοιχτό για συναλλαγές με όλους τους πελάτες, εκτός εάν αυτοί υπόκεινται σε εμπάργκο όπλων των Ηνωμένων Εθνών (και ακόμη και αυτό δεν ήταν πάντα εμπόδιο - για παράδειγμα η Γαλλία ήταν ένας από τους κύριους προμηθευτές όπλων στη Νότια Αφρική κατά την εποχή του απαρτχάιντ). Ενώ η συνεργασία με τη Γερμανία φαίνεται απαραίτητη, εάν ο στόχος είναι η δημιουργία μεγαλύτερων αγορών και η δημιουργία των θεμελίων μιας μελλοντικής ευρωπαϊκής αμυντικής πολιτικής, η αμοιβαία ακαμψία στην εξαγωγική πολιτική μπορεί να θέσει σε κίνδυνο τα γαλλογερμανικά έργα για την από κοινού κατασκευή, για παράδειγμα, μαχητικών αεροσκαφών ή αρμάτων μάχης. Το ερώτημα, επομένως, είναι εάν η Γαλλία θα επιλέξει την αυξημένη ευρωπαϊκή αμυντική συνεργασία, την οποία υποστήριζε εδώ και καιρό, ή θα διατηρήσει την παραδοσιακή της προσέγγιση στις εξαγωγές όπλων. Το τελευταίο θα συνεπαγόταν συνεχή εξάρτηση από μακρινούς πελάτες και όχι από ευρωπαίους εταίρους, και εάν η Γαλλία διατηρήσει αυτή την πορεία χωρίς να επανεξετάσει τις βασικές της υποθέσεις ή ακόμη και να είναι ανοιχτή σε συζήτηση, η αμυντική πολιτική και οι στρατηγικές φιλοδοξίες της χώρας ενδέχεται τελικά να υπονομευτούν.

1.3.2 Ένα σταθερό Γαλλικό Δόγμα Εξαγωγής Όπλων. Η πολιτική εξαγωγών όπλων της Γαλλίας έχει επιτύχει να διατηρήσει μια εγχώρια αμυντική βιομηχανία ικανή να προμηθεύει της γαλλικές ένοπλες δυνάμεις με τον εξοπλισμό που χρειάζονται (υπάρχουν της σημαντικές εξαιρέσεις, της τα ΜΕΑ) και η υποκείμενη υπόθεση ότι οι πωλήσεις όπλων είναι για το εθνικό συμφέρον έχει επιβιώσει παρά τη «λιτανεία» των σκανδάλων όλα αυτά τα χρόνια.

Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι οι κυβερνήσεις μπορούν να εμπλακούν βαθιά στην προσπάθεια να διασφαλίσουν ότι οι αμυντικές εταιρείες θα κερδίσουν συμβόλαια εξαγωγών. Εξάλλου, οι αμυντικές πωλήσεις μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην εθνική ασφάλεια, την τεχνολογική πρόοδο και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Μπορούν να διαδραματίσουν ρόλο στη σφυρηλάτηση στενότερων σχέσεων με της χώρες. Και, φυσικά, μπορούν να αποφέρουν τεράστια έσοδα – το παγκόσμιο εμπόριο όπλων το 2017 εκτιμήθηκε ότι αξίζει τουλάχιστον 95 δισεκατομμύρια δολάρια και το 2018 η Γαλλία κέρδισε 6,97 δισεκατομμύρια ευρώ (8,23 δισεκατομμύρια δολάρια) από της πωλήσεις υλικού της, αλλά φυσικά, η πολιτική εξαγωγών όπλων αντικατοπτρίζει μια ισορροπία μεταξύ προώθησης και ελέγχου. Με βάση μια σειρά κριτηρίων, οι κυβερνήσεις αποφασίζουν ποιοι τύποι εξοπλισμού μπορούν να εξαχθούν και ποιες χώρες είναι κατάλληλοι πελάτες.

Τρεις δεκαετίες μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, το σκεπτικό που νομιμοποιεί την πολιτική εξαγωγής όπλων της Γαλλίας παραμένει σε ισχύ. Κανένας περιοριστικός παράγοντας κατά του εμπορίου όπλων. Σύμφωνα με αυτό το δόγμα, οι πωλήσεις όπλων είναι απαραίτητες για τη γαλλική κυριαρχία, επειδή οι εγχώριες παραγγελίες δεν επαρκούν για να διατηρήσουν το ευρύ φάσμα των ανεξάρτητων, τεχνολογικά προηγμένων αμυντικών εταιρειών των οποίων τα προϊόντα καθιστούν τη Γαλλία κυρίαρχη στον τομέα της ασφάλειας. Το δόγμα έχει ενισχυθεί δομικά σε βαθμό που θα είναι δύσκολο για οποιαδήποτε γαλλική κυβέρνηση να διακόψει την εξάρτησή της.

Πρώτον, η αδιαμφισβήτητη υποστήριξη των εξαγωγών όπλων προέρχεται από την εδραιωμένη έννοια της «στρατηγικής αυτονομίας» στη γαλλική εξωτερική και αμυντική πολιτική. Αυτή η ιδέα εξακολουθεί να οδηγεί στη λήψη αποφάσεων στις περισσότερες πτυχές των γαλλικών εξωτερικών υποθέσεων. Όταν ο Πρόεδρος Σαρλ ντε Γκωλ επέστρεψε στην εξουσία το 1958 και ίδρυσε την Πέμπτη Δημοκρατία, επέμεινε ότι η Γαλλία θα έπρεπε να είναι ανεξάρτητη από της δύο υπερδυνάμεις που κυριαρχούσαν στον Ψυχρό Πόλεμο- και για να είναι αξιόπιστη η στάση της, η χώρα χρειαζόταν μια αυτόνομη ικανότητα για την κατασκευή οπλικών συστημάτων για τις ανάγκες των ενόπλων δυνάμεών της. Οι πωλήσεις όπλων διατήρησαν μια ανεξάρτητη αμυντική βιομηχανία, η οποία με τη σειρά της διατήρησε τη γαλλική ανεξάρτητη στάση. Επί της ουσίας, η επιτυχία στο εμπόριο όπλων έγινε σύμβολο της ικανότητας της Γαλλίας να υπερασπιστεί τον «εαυτό» της – ή το «επιχειρηματικό μοντέλο της κυριαρχίας της», όπως το έθεσε η υπουργός Άμυνας της χώρας, Florence Parly, το 2018. Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, επιπλέον, η ανεξάρτητη στάση της Γαλλίας οδήγησε σε σημαντική αύξηση στις εξαγωγές των όπλων της. Η Γαλλία μπορούσε να υποστηρίξει στους υποψήφιους πελάτες ότι η αγορά γαλλικών όπλων, θα σήμαινε αυτόματα μερική άρνηση αγοράς τόσο από της Ηνωμένες Πολιτείες όσο και από τη Σοβιετική Ένωση, και ως εκ τούτου θα βοηθούσε τον κόσμο να στραφεί προς την «πολυπολικότητα». Η πολιτική εξαγωγής όπλων της Γαλλίας αναπτύχθηκε πολύπλευρα (“tous azimuts”), και στην πορεία έγινε πιο δύσκολο να αμφισβητηθεί.

Δεύτερον, αυτή η πολιτική οδήγησε στη δημιουργία γραφειοκρατικών δομών και διαδικασιών για την υποστήριξη της εφαρμογής της. Αυτό ενσωματώθηκε ιδίως από της δομές υποστήριξης των εξαγωγών του τμήματος προμηθειών όπλων του Υπουργείου Άμυνας, της Γενικής Διεύθυνσης του οπλισμού (DGA). Εκτός κυβέρνησης, ημιδημόσιες οργανώσεις γνωστές ως «Γραφεία» ήταν επιφορτισμένες με

το έργο παροχής βοήθειας προς τους κρατικούς κατασκευαστές όπλων να προωθήσουν τα προϊόντα τους στις ξένες αγορές, ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή. Η μεροληψία της γαλλικής κυβέρνησης στην υποστήριξη των εξαγωγών όπλων επηρέασε και τις διαδικασίες ελέγχου των εν λόγω εξαγωγών, οι οποίες, παρά την εφαρμογή αυστηρών κανόνων και διαδικασιών, εντούτοις ενσωματώθηκαν σε ένα ευρύτερο περιβάλλον «υπέρ των εξαγωγών».

Τρίτον, η γαλλική πολιτική εξαγωγών όπλων θα πρέπει να γίνει κατανοητή στο πλαίσιο των αδύναμων ελέγχων της εκτελεστικής εξουσίας στο «ημιπροεδρικό» πολιτικό σύστημα της χώρας, στο οποίο οι εξουσίες του νομοθετικού σώματος είναι περιορισμένες. Η εξωτερική και αμυντική πολιτική παραμένει το «αποθεματικό» του προέδρου και οι νομοθέτες έχουν περιορισμένα μέσα για να ελέγχουν ή να αμφισβητούν της προεδρικές αποφάσεις. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για της εξαγωγές όπλων. Πριν από το 2000 δεν υπήρχε επίσημη αναφορά για της εξαγωγές όπλων στο κοινοβούλιο, και έκτοτε οι βουλευτές έδειξαν ελάχιστο ενδιαφέρον για την ετήσια έκθεση που υπέβαλε η κυβέρνηση. Σε ένα πρόσφατο τηλεοπτικό ντοκιμαντέρ, βουλευτής της La République En Marche (LREM) παραδέχτηκε ότι δεν είχε διαβάσει την έκθεση, παρόλο που ήταν μέλος της επιτροπής άμυνας της Εθνοσυνέλευσης. Επιπλέον, το γαλλικό εκλογικό σύστημα τείνει να παράγει μεγάλες, σταθερές πλειοψηφίες στο κοινοβούλιο, μειώνοντας την ικανότητα των μικρότερων κομμάτων -συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είναι πιο επικριτικά για το εμπόριο όπλων- να επηρεάσει τη χάραξη πολιτικής. Επιπρόσθετα, οι νομοθετικές διαδικασίες και οι διαδικασίες χάραξης πολιτικής αφήνουν ελάχιστο χώρο στους φορείς της κοινωνίας των πολιτών να ασκήσουν επιρροή. Συνδυαστικά, αυτοί οι παράγοντες παρέχουν στην εκτελεστική εξουσία μεγάλη ελευθερία στον τομέα της εξαγωγής όπλων.

Ωστόσο, αυτές οι δομικές σταθερές αμφισβητήθηκαν στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Η αλλαγή στο διεθνές σύστημα ανέτρεψε τις παραδοσιακές αγορές, όπου οι γαλλικές αμυντικές-βιομηχανικές οντότητες πουλούσαν τα προϊόντα τους. Προηγουμένως, η Σοβιετική Ένωση δεν πουλούσε όπλα στη Δύση και οι Ηνωμένες Πολιτείες δεν πουλούσαν όπλα στην Ανατολή, δίνοντας στη Γαλλία κάποιο περιθώριο ελιγμών. Με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου το εμπόριο όπλων έγινε όλο και πιο ανταγωνιστικό. Με την πάροδο του χρόνου, εμφανίστηκαν νέοι προμηθευτές, οι οποίοι ενέτειναν περαιτέρω τον ανταγωνισμό.

Εκείνη την εποχή, διαπραγματεύονταν νέες πολυμερείς συμφωνίες για την εισαγωγή περισσότερων ρυθμίσεων και ελέγχου στο εμπόριο όπλων. Από τη δεκαετία

του 1990 και μετά, πολλά πολυεθνικά φόρουμ άρχισαν να συζητούν και να υιοθετούν συνθήκες και συμβάσεις σχετικά με αυτό. Αυτές περιελάμβαναν τη σύμβαση του ΟΟΣΑ για την καταπολέμηση της δωροδοκίας ξένων δημοσίων αξιωματούχων στις διεθνείς επιχειρηματικές συναλλαγές, η οποία επηρέασε τον τρόπο με τον οποίο οι Γάλλοι εξαγωγείς όπλων ασκούσαν τις δραστηριότητές τους, μέχρι την πιο πρόσφατη Συνθήκη για το εμπόριο όπλων, η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Ηνωμένων Εθνών το 2013 και τέθηκε σε ισχύ το 2014.

Σε ολόκληρη την Ευρώπη, η αμυντική βιομηχανία έπρεπε να προσαρμοστεί στις μεταβαλλόμενες συνθήκες, αντιμετωπίζοντας χαμηλότερους αμυντικούς προϋπολογισμούς, ακυρώσεις και μειώσεις οπλικών προγραμμάτων στο εσωτερικό και μεγαλύτερο ανταγωνισμό στο εξωτερικό. Η βιομηχανία αναδιαρθρώθηκε, με την ευρωπαϊκή ενοποίηση να επιφέρει στους τομείς της αεροδιαστημικής και των πυραύλων, στη Γαλλία και αλλού, μερική ιδιωτικοποίηση. Στην ΕΕ, η Γαλλία έπρεπε να συμμορφωθεί με τους νέους κανονισμούς για τους ελέγχους των εξαγωγών όπλων, οι οποίοι απέβλεπαν στη διευκόλυνση της ενδοευρωπαϊκής συνεργασίας εξοπλισμών σε όλη την Ευρώπη και στην ικανοποίηση εκείνων με πιο περιοριστική προσέγγιση στις εξαγωγές εκτός ΕΕ.

Αυτές οι νέες τάσεις σήμαιναν –θεωρητικά- ότι η Γαλλία δεν μπορούσε πλέον να ασκήσει την εξαγωγική της πολιτική, που είχε κάνει στο παρελθόν. Έπρεπε να αγωνιστεί για να διατηρήσει τους υπάρχοντες πελάτες, να κερδίσει νέους, να εργαστεί σε ένα μεταμορφωμένο βιομηχανικό τοπίο και να «πλοηγηθεί» σε ένα παγκόσμιο σύστημα που άρχιζε να αγκαλιάζει τη ρύθμιση και τον έλεγχο.

Ωστόσο, παρά αυτές της πιέσεις, υπό της διαδοχικές προεδρίες του Ζακ Σιράκ, του Νικολά Σαρκοζί, του Φρανσουά Ολάντ και του Εμμανουέλ Μακρόν, οι θεμελιώδεις αρχές της πολιτικής άλλαξαν ελάχιστα. Η γαλλική πολιτική για της εξαγωγές όπλων σήμερα εξακολουθεί να λειτουργεί υπό μια διευθυντική προσέγγιση. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, στο πλαίσιο του σκληρότερου ανταγωνισμού στην παγκόσμια αγορά, έγιναν προσπάθειες να ξεκινήσει μια σχετική μείωση της κρατικής υποστήριξης στις πωλήσεις όπλων. Μετά την απελευθέρωση του αμυντικού-βιομηχανικού τομέα, οι κρατικοί παράγοντες έκαναν ένα βήμα πίσω και οι ιδιωτικές εταιρείες έγιναν πιο ενεργητικές στην εμπορία των όπλων τους. Το τμήμα προώθησης των εξαγωγών της DGA, το “Direction du developpement international” (DI), αποδυναμώθηκε τη δεκαετία του 1990 και τα «Γραφεία» διαλύθηκαν σταδιακά. Ωστόσο, στα μέσα του 2000, αυτή η νέα προσέγγιση θεωρήθηκε αναποτελεσματική

και υπήρξαν εκκλήσεις για αναζωογόνηση της κρατικής υποστήριξης. Επί Σαρκοζί, δημιουργήθηκαν νέοι κρατικοί θεσμοί για την υποστήριξη των εξαγωγών όπλων. Ωστόσο, ο πυρήνας της λήψης πολιτικών αποφάσεων βρισκόταν στα Ηλύσια, γεγονός που εμπόδιζε τον σωστό δια-γραφειοκρατικό συντονισμό. Αυτό το σύστημα άλλαξε ξανά υπό την προεδρία Ολάντ. Ο υπουργός Άμυνας Jean Yves Le Drian εξισορρόπησε εκ νέου τον καταμερισμό εργασίας μεταξύ του κράτους και του ιδιωτικού τομέα. Οι κρατικοί φορείς ήταν υπεύθυνοι για στρατηγικές συνεργασίες με πιθανούς πελάτες, ενώ οι εταιρείες επικεντρώθηκαν σε βιομηχανικές και τεχνικές διαπραγματεύσεις.

Εκτός από αυτήν την ιδιαίτερη προσέγγιση στη στήριξη των εξαγωγών όπλων, οι γαλλικές κυβερνήσεις ανταποκρίθηκαν στον αυξημένο ανταγωνισμό στην παγκόσμια αγορά όπλων επιδιώκοντας να απλοποιήσουν το σύστημα ελέγχου των εξαγωγών και να εξορθολογίσουν τις διαδικασίες με τις οποίες οι αμυντικές εταιρείες λαμβάνουν άδεια εξαγωγής. Αυτή η τάση ήταν σχεδόν εντελώς αδιάκοπη σε όλη τη μεταψυχροπολεμική εποχή.

1.3.3. Η γαλλική πολιτική εξαγωγών όπλων ως εμπόδιο στην ευρωπαϊκή αμυντική συνεργασία. Στις αρχές της δεκαετίας του 2020, ωστόσο, το δόγμα αντιμετώπιζε πλέον νέες προκλήσεις. Εάν η Γαλλία προσκολληθεί σε αυτό, η αμυντική πολιτική ενδέχεται να μην μπορέσει να προσαρμοστεί στη νέα διεθνή κοινωνία που αναδύεται. Δεδομένων δύο αργών εξελίξεων -των προσπαθειών ρύθμισης της αγοράς όπλων και της ενοποίησης των αμυντικών-βιομηχανικών βάσεων των ευρωπαϊκών χωρών- και της φιλοευρωπαϊκής τάσης του Προέδρου Μακρόν, ενδέχεται να απαιτηθεί μια αλλαγή.

Η ρυθμιστική δυναμική έχει ενταθεί με την έγκριση της Συνθήκης για το Εμπόριο Όπλων (ATT). Έχει εξουσιοδοτήσει μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) στην Ευρώπη να επιχειρηματολογήσουν για μια πιο περιοριστική προσέγγιση στο εμπόριο όπλων, ειδικά επειδή τα ευρωπαϊκά κράτη έχουν ένοπλους συμμετέχοντες στον πόλεμο στην Υεμένη από το 2015, με δραματικές ανθρωπιστικές συνέπειες. Τον Φεβρουάριο του 2016 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε την επιβολή εμπάργκο όπλων κατά της Σαουδικής Αραβίας. Αυτή η απαίτηση δεν ήταν νομικά δεσμευτική, αλλά ορισμένες χώρες σταμάτησαν να πωλούν όπλα στο Ριάντ, συμπεριλαμβανομένων της Φινλανδίας, της Γερμανίας, της Ολλανδίας και της Νορβηγίας. Η Σουηδία ενημέρωσε τον Απρίλιο του 2018 τις κατευθυντήριες γραμμές της για τον έλεγχο των εξαγωγών όπλων για να απαγορεύσει τις πωλήσεις σε μη

δημοκρατικά κράτη. Ακόμη και κράτη που δεν έχουν ακόμη ακολουθήσει αυτή τη διαδρομή το συζητούν. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, στα τέλη του 2016, οι βουλευτές συνέστησαν στο Υπουργείο Εξωτερικών και της Κοινοπολιτείας να αναστείλουν τις άδειες εξαγωγής για όπλα που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν στον πόλεμο στην Υεμένη. Βρετανικές ΜΚΟ έχουν επιχειρήσει νομική δράση κατά των μεταφορών όπλων του Ηνωμένου Βασιλείου στη Σαουδική Αραβία, σύμφωνα με τους κανόνες του ΑΤΤ. Τον Ιούνιο του 2019 το Εφετείο αποφάσισε ότι, κατά τη χορήγηση αδειών για εξαγωγές όπλων στη Σαουδική Αραβία, η βρετανική κυβέρνηση δεν είχε λάβει επαρκώς υπόψη τις παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου στον πόλεμο στην Υεμένη. Αυτό ώθησε την κυβέρνηση του ΗΒ να επανεξετάσει τη διαδικασία ελέγχου εξαγωγών· σκέφτηκε επίσης να ασκήσει έφεση κατά της απόφασης, αλλά στο ενδιάμεσο δήλωσε ότι δεν θα χορηγούσε νέες άδειες για εξαγωγές στη Σαουδική Αραβία και τους εταίρους της στον συνασπισμό (Μπαχρέιν, Αίγυπτος, Κουβέιτ και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα) βρετανικών όπλων που ενδέχεται να χρησιμοποιηθούν στην Υεμένη. Αν και η κυβέρνηση αναγνώρισε έκτοτε ότι υπήρξαν «ακούσιες παραβιάσεις» της δικαστικής απόφασης, η νομική αμφισβήτηση στο Ηνωμένο Βασίλειο έχει εμπνεύσει ακτιβιστές αλλού, όπως το “Rete Italiana per il Disarmo” στην Ιταλία. Η Γαλλία εμφανίζεται τώρα απομονωμένη στην Ευρώπη, όταν ορισμένοι από τους σημαντικότερους εταίρους της σε εξοπλιστικά προγράμματα έχουν πιο περιοριστική στάση, αν και για διαφορετικούς λόγους.

Ωστόσο, τα μέσα ενημέρωσης και η κοινή γνώμη μπορεί να μην είναι ο πιο ισχυρός παράγοντας που θα ωθήσει το γαλλικό αμυντικό κατεστημένο να προσαρμόσει τη μακροχρόνια προσέγγισή του στις εξαγωγές όπλων. Οι ισχυρότερες επιθέσεις στο δόγμα μπορεί στην πραγματικότητα να προέρχονται από μέσα, καθώς φαίνεται τώρα να έρχεται σε σύγκρουση με τις έντονα φιλοευρωπαϊκές πολιτικές του Προέδρου Μακρόν. Στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν συσταθεί η Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία (PESCO) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας (ETA). Εκτός των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, η Γαλλία δρομολόγησε την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Παρέμβασης (EII) σε συνεργασία με άλλες δέκα χώρες. Η PESCO και το EDF θα μπορούσαν να ανοίξουν το δρόμο για μεγαλύτερο αριθμό διευρωπαϊκών εξοπλιστικών προγραμμάτων. Το ETA άνοιξε επίσης την πόρτα σε νέα σκέψη στα θεσμικά όργανα της ΕΕ σχετικά με τον πιθανό ρόλο τους στον έλεγχο των εξαγωγών όπλων μεσοπρόθεσμα. Πράγματι, τα έργα του ETA θα χρηματοδοτηθούν εν μέρει από την ΕΕ και εν μέρει από τις εθνικές κυβερνήσεις. Αυτό εγείρει το ερώτημα εάν η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω της νέας της Γενικής Διεύθυνσης Άμυνας, θα πρέπει να έχει λόγο στην απόφαση σε ποιες χώρες θα εξάγεται εξοπλισμός που χρηματοδοτείται από το ΕΤΑ.

1.4 Η Γαλλία στην Μεσόγειο

Το σύγχρονο κράτος της Γαλλίας, διαθέτει ισχυρούς γεωπολιτικούς συντελεστές που της προσδίδουν το status μίας υπερδύναμης στο μετά – μοντέρνο πολυπολικό διεθνές σύστημα. Με ένα ισχυρό ναυτικό και παραδοσιακή άσκηση ηγεμονικής πολιτικής, κατάφερε ιστορικά να αναδειχθεί σε αποικιοκρατική δύναμη αποκομίζοντας τα ανάλογα γεωοικονομικά οφέλη. Στη σημερινή της μορφή, η Γαλλία αποτελεί το μεγαλύτερο σε έκταση κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το τεσσαρακοστό τέταρτο παγκοσμίως, συμπεριλαμβανομένου των υπερπόντιων εδαφών της, σε Ειρηνικό και Ατλαντικό ωκεανό. Ταυτόχρονα, διαθέτει τη μεγαλύτερη Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (Α.Ο.Ζ.) παγκοσμίως, ενώ συνορεύει με εννέα χώρες της ευρωπαϊκής χερσονήσου και επιπλέον με τη Βραζιλία και το Σουρινάμ, λόγω Γαλλικής Γουινέας. Διαθέτει εύκρατο κλίμα και έδαφος που στο σύνολό του διαμορφώνεται από έντονη διαμερισμάτωση και μεγάλη μορφολογική διακύμανση, από ορεινούς όγκους μέχρι και πρόσφορες καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Επιπρόσθετα, είναι η δεύτερη πολυπληθέστερη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η εικοστή πρώτη παγκοσμίως.⁹

Οι διαχρονικές πολιτικό - οικονομικές επιδιώξεις της Γαλλίας στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, έθεταν ανέκαθεν πρωταρχικό σκοπό την εξασφάλιση της ελεύθερης διακίνησης των στρατιωτικών και εμπορικών της ναυτικών μέσων. Αδιαμφισβήτητα, η πολιτιστική και τεχνολογική επενδυτική παρουσία της Γαλλίας στα περιφερειακά κράτη ενδιαφέροντος στην περιοχή του Μαγκρέμπ και της Μέσης Ανατολής, προσέφερε μία σημαντική ευκαιρία για την κυριαρχική της εδραίωση.¹⁰

Σαφέστατα, η εμπλοκή της Γαλλίας στα ευρωπαϊκά δρώμενα υπήρξε καθοριστική με ανάληψη ηγετικού ρόλου εντός των εσωτερικών και εξωτερικών ευρωπαϊκών υποθέσεων διεκδικώντας παράλληλα, την πρωτοκαθεδρία στις εξελίξεις του Μεσογειακού γίγνεσθαι. Η Γαλλία περισσότερο από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες διατήρησε και σύσφιξε τους δεσμούς της με πολλά Μεσογειακά κράτη για κοινωνικούς, ιστορικούς και οικονομικούς λόγους. Έτσι, πέρα από τις διμερείς συμμαχίες που επιδίωξε, ανέλαβε περιφερειακές πρωτοβουλίες που οδήγησαν στη

⁹ Nouschi, A., (2003). *Η Μεσόγειος στον 20ο Αιώνα* (σ. 89-91). Αθήνα: Μεταίχμιο.

¹⁰ Μαργαρίτης, Γ., (2014). *Πλημμυρίδα και άμπωτη* (σ. 37-38). Αθήνα: Βιβλιόραμα.

σύναψη πολυμερών συνεργασιών για την οικοδόμηση μιας αμοιβαίας προσπάθειας και την αντιμετώπιση των κοινών προβλημάτων.¹¹

Η στρατηγική επιδίωξη της Γαλλίας για την περιφρούρηση των εθνικών της συμφερόντων στην Μεσόγειο επιτάσσει τη στρατιωτική, διπλωματική και οικονομική της συνεργασία με τα υπόλοιπα παράλια κράτη.

1.5 Η γεωπολιτική θέση της Ελλάδας

Η Ελλάδα, λόγω και της θέσης της στον χάρτη, έχει ιδιαίτερα πλεονεκτήματα από γεωστρατηγικής απόψεως. Γεωπολιτικά, η Ελλάδα εντάσσεται στις χώρες του κόσμου που βρίσκονται σε στρατηγική περιοχή ιδιαίτερης αξίας. Αποτελεί γεωστρατηγικό σημείο αναφοράς, το οποίο ενώνει τρεις ηπείρους και διαθέτει ιδιαίτερη μορφολογία εδάφους, ειδικότερα με το σύμπλεγμα των νησιών που κατέχει. Οι ιδιαιτερότητες του ηπειρωτικού και νησιωτικού χώρου της Ελλάδας εγείρουν προκλήσεις ασφάλειας και υποχρεώνουν στην ύπαρξη εθνικού επιχειρησιακού αμυντικού σχεδιασμού. Από μια ευρύτερη σκοπιά, η γεωγραφική επικράτεια της Ελλάδας θεωρείται ταυτόχρονα το τέλος των Βαλκανίων, το συνοριακό τμήμα της νοτιοανατολικής πλευράς της ευρωπαϊκής ηπείρου και το επίκεντρο της νοτιοανατολικής λεκάνης της Μεσογείου. Έτσι, η Ελλάδα τοποθετείται σε μία από τις κορυφές του γεωπολιτικού τριγώνου Ευρώπη - Μέση Ανατολή - Κασπία θάλασσα.¹²

Από επιχειρησιακή και τακτική άποψη, η γεωγραφική θέση της Ελλάδας περιλαμβάνει σημαντικές διόδους σε ξηρά, θάλασσα και αέρα σε έναν ασύμμετρο συνδυασμό κυβερνητικών παραγόντων. Η στρατηγική σημασία της ελληνικής περιφέρειας δικαιολογεί και τις ιστορικά επαναλαμβανόμενες κατακτητικές τάσεις μεγάλων αυτοκρατοριών. Η ύπαρξη ηπειρωτικού και νησιωτικού εδάφους ευνοεί την τακτική στρατιωτικών δυνάμεων σε βάθος για τη διεξαγωγή επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα, ο σημαντικός αριθμός κρίσιμων υποδομών (αεροδρόμια, λιμάνια κλπ.) επιτρέπει την φιλοξενία και επιμελητεία δυνάμεων που δύνανται να επιχειρήσουν προς όλες τις κατευθύνσεις. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα των επιχειρήσεων στο Κόσσοβο και η χρήση του Ελλαδικού χώρου από τις δυνάμεις του NATO.¹³

¹¹ U.S., Britain and France Strike Syria Over Suspected Chemical Weapons Attack. Ανακτήθηκε την 17 Μαρ 22 από τη διεύθυνση <https://www.nytimes.com/2018/04/13/world/middleeast/trump-strikes-syria-attack.html>.

¹² Κόλμερ, Κ., (2018). *Η γεωπολιτική υπεραξία της Ελλάδος*. Αθήνα: Λιβάνης - Νέα Σύνορα.

¹³ Τα «κλειδιά» της συμφωνίας Ελλάδας - Γαλλίας για την άμυνα και την ασφάλεια. Ανακτήθηκε την 17 Μαρ 22 από τη διεύθυνση <https://www.sofokleousin.gr/ta-kleidia-tis-istorikis-symfonias-elladas-gallias-gia-tin-amyna->.

Η προάσπιση της εθνικής ασφάλειας και η διατήρηση της ισορροπίας ισχύος των κύριων δρώντων στη Μεσόγειο, αποτελούν μία διαρκή πρόκληση για την Ελλάδα. Οι χρόνιες και διαρκείς συγκρούσεις και αντιπαραθέσεις στην περιοχή επιβάλλουν τη διεξαγωγή ενός διαρκούς αγώνα επιβίωσης και επικράτησης στο διπλωματικό και στρατιωτικό πεδίο. Η σύναψη στρατηγικών συμμαχιών επιτρέπουν στην Ελλάδα, να αντιμετωπίσει αποτελεσματικότερα τις εγγενείς της αδυναμίες και τους κινδύνους που ελλοχεύουν στην περιοχή. Η κρίσιμη απαίτηση της εθνικής ασφάλειας, καθορίζει τον οδικό χάρτη υιοθέτησης πολιτικών επιλογών που συστήνονται διπλωματικά, με ανάλογη στρατιωτική υποστήριξη και προσπαθούν να εξισορροπήσουν τη χρήση ήπιας και σκληρής ισχύος απέναντι σε αυτούς που αμφισβητούν διαχρονικά τα κυριαρχικά της δικαιώματα.¹⁴

¹⁴ Τσάκωνας, Π. και Ντόκος, Θ. (2019). *Στρατηγική Σταθερότητας και «Ειρηνικής Πίεσης»*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Κεφάλαιο 2:

Στρατηγική σύμπραξη Ελλάδας-Γαλλίας: Παρούσα κατάσταση

2.1 Ιστορική αναδρομή σχέσεων Ελλάδας - Γαλλίας

Οι διμερείς σχέσεις μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας είναι παραδοσιακά και ιστορικά πολύ στενά συνδεδεμένες. Η αποτύπωση των συνεργασιών που αναπτύχθηκαν μεταξύ των δύο κρατών συνθέτουν μία διαχρονική φιλία, η οποία είναι καταγεγραμμένη στις παρακαταθήκες του παρελθόντος ξεκινώντας από την Ελληνική επανάσταση. Εξάλλου, η Μεσόγειος βρίσκεται ανέκαθεν στο επίκεντρο των γεωπολιτικών εξελίξεων αποτελώντας μία περιοχή όπου τα γαλλικά συμφέροντα αναπτύσσονται ιστορικά εν είδη περιφερειακής ηγεμονίας. Η Ελλάδα, μόλις τρία χρόνια μετά την επίσημη ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της (1830), ενστερνιζόμενη την πολιτιστική ταύτιση των δύο εθνών αλλά και την στρατιωτική και οικονομική ισχύ της Γαλλίας στην ευρύτερη περιοχή, εγκατέστησε ελληνική πρεσβεία στο Παρίσι. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης ελληνικής στρατηγικής οι δύο χώρες συνεργάστηκαν και παρά τις όποιες αποκλίσεις, κατάφεραν να ενδυναμώσουν τις εταιρικές τους σχέσεις στη βάση των εθνικών τους συμφερόντων και των εθιμικών αρχών που υπαγορεύουν τις αμοιβαίες διακρατικές συμφωνίες.

Κατά τη μεταπολεμική περίοδο η Ελλάδα και η Γαλλία διατήρησαν τη διμερή τους συνεργασία και την προώθησαν περαιτέρω στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ήδη από τα πρώτα χρόνια του μετεμφυλιακού πολέμου, ο δυτικός προσανατολισμός της Αθήνας καλλιέργησε στην πράξη την ελληνογαλλική σχέση μέσα από τις διαδικασίες που υπαγόρευε η βόρειο ατλαντική συμμαχία. Η κοινή αντίληψη ασφάλειας και σταθερότητας σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο δημιούργησε τις προϋποθέσεις για μία στρατιωτική σύγκλιση των δύο χωρών, κάτω από την ομπρέλα του βόρειοατλαντικού υπερεθνικού οργανισμού. Επιπλέον, σημαντικός σταθμός με θετικό πρόσημο στις σχέσεις Ελλάδας και Γαλλίας υπήρξε αδιαμφισβήτητη η πολιτική αρωγή της τελευταίας στην απόταξη του στρατιωτικού καθεστώτος της Αθήνας και την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 1974. Η Γαλλία ήταν παρούσα στις εξελίξεις και τις πολιτικές πρακτικές για την εγκαθίδρυση του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος στην Ελλάδα, διευκολύνοντας το σχηματισμό ελληνικής κυβέρνησης και την απόδοση δημόσιου λόγου στα πολιτικά πρόσωπα που ανέλαβαν να ηγηθούν σε αυτή.¹⁵

¹⁵ Nouschi, A., (σ. 103-107).

Η επιδίωξη της ελληνικής οικονομικής ένταξης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτέλεσε αυτοσκοπό των κυβερνητικών σχεδιασμών των ελληνικών κυβερνήσεων, επί δύο δεκαετίες πριν την τελική διασύνδεσή της, το 1981. Η εν λόγω πολιτική στρατηγική, ως βασικός άξονας των ελληνικών κυβερνήσεων, έδινε έμφαση στην αγροτική ανάπτυξη της χώρας, σε ένα παραγωγικό τομέα που το εργατικό δυναμικό της υπερτερούσε κατά πολύ έναντι των άλλων τομέων. Επιπλέον, περισσότερο πρόσφορη αποτέλεσε η ελληνική διπλωματική επιλογή στην εκμετάλλευση της χρόνιας φιλίας με τη Γαλλία, η οποία τον καιρό εκείνο ηγούταν στους κοινοτικούς διαλόγους για την διεύρυνση των οικονομικών συνεργασιών με άλλα κράτη της ευρωπαϊκής ηπείρου. Η προσέγγιση της Ελλάδας για τη γαλλική υποστήριξη της ελληνικής υποψηφιότητας εντός των ευρωπαϊκών κέντρων λήψης απόφασης και των λοιπών διαπραγματεύσεων, ήταν επιτυχής.

2.2 Διμερείς Στρατηγικές συνεργασίες

Σε διμερές επίπεδο, Ελλάδα και Γαλλία κατά την χρονική περίοδο 1981-1995, επί προεδρίας Φρανσουά Μιτεράν διατηρούν άριστες πολιτικές σχέσεις με συνεργασίες που διατρέχουν όλο το φάσμα του οικονομικού και αμυντικού τομέα. Η de facto ανακήρυξη της βόρειας Κύπρου από τον Ραούφ Ντεκτάς το 1983 ώθησε την Ελλάδα σε μία κούρσα εξοπλισμών με σκοπό να εξισορροπήσει την ανασφάλεια που δημιουργούσε ο τούρκικος αναθεωρητισμός σε συνδυασμό με την επιθετική ρητορική. Κατά τη συνεδρίαση του ΚΥΣΕΑ τον Μάρτιο του 1985 αποφασίσθηκε η αγορά σαράντα μαχητικών αεροσκαφών «Mirage-2000» της γαλλικής αεροπορικής εταιρίας Dassault, τα οποία θα έδιναν στο ελληνικό οπλοστάσιο το συγκριτικό πλεονέκτημα σε αποστολές αναχαίτισης και κρούσης, τουλάχιστον μέχρι το 2000. Η εν λόγω αγορά κρίθηκε επιτακτική καθώς οι γεωπολιτικές εντάσεις είχαν καλλιεργήσει συγκρουσιακό περιβάλλον στην ανατολική Μεσόγειο με καθημερινές υπερπτήσεις τούρκικων μαχητικών να παραβιάζουν τον ελληνικό εναέριο χώρο. Στην προκειμένη περίπτωση η γαλλική προσφορά των μαχητικών αεροσκαφών κρίθηκε πολύ ανταγωνιστική έναντι άλλων και παράλληλα, ενδυνάμωνε τη συμμαχική φιλία της Ελλάδας με μία περιφερειακή δύναμη της Μεσογείου που είχε αντικρουόμενα συμφέροντα με την Τουρκία.

Στο τιμόνι των ελληνικών κυβερνήσεων κατά την περίοδο της προεδρίας του Ζακ Σιράκ (1995-2007) εναλλάχθηκαν τρεις διαφορετικοί πρωθυπουργοί με τον Κωσταντίνο Σημίτη να διατελεί το μεγαλύτερο εξ'αυτών, από το 1996 έως το 2004. Ίσως, η προτίμηση του Κωσταντίνο Σημίτη στη Γερμανική πολιτική αποτέλεσε το

βασικότερο εμπόδιο που απέτρεψε την ανάπτυξη ιδιαίτερων σχέσεων με τον Γάλλο ηγέτη, παρά τις όποιες φιλοφρονήσεις αποδίδονταν στον Γάλλο πρόεδρο. Η ελληνογαλλική συνεργασία δεν έχει να επιδείξει κάτι ιδιαίτερο κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Παρόλα αυτά οι δύο χώρες συνεργάστηκαν στενά σε διάφορους τομείς με αφορμή την υπογραφή της ιδρυτικής Δήλωσης της Βαρκελώνης τον Νοέμβριο του 1995, η οποία εγκαινίασε μία Ευρωμεσογειακή εταιρική σχέση στη βάση μακροπρόθεσμων πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών δράσεων. Η συγκεκριμένη διαδικασία πυροδότησε μία σειρά συναντήσεων σε υπουργικό επίπεδο των Μεσογειακών κρατών, στη βάση μίας ολιστικής προσέγγισης που συνέδεε αμυντικές, οικονομικές και κοινωνικές πτυχές. Η γέννηση νέων θεσμικών οργάνων διεύρυνε την ενδομεσογειακή διπλωματική κινητικότητα μεταξύ των κρατών μελών και προήγαγε τους ελληνογαλλικούς δεσμούς στη βάση επίτευξης ενός συνεκτικού περιφερειακού πλαισίου συνεργασίας κυρίως με την καλλιέργεια διμερών επαφών.¹⁶

Η διαστημική διάσταση της ελληνογαλλικής συνεργασίας είναι απότοκο του έκδηλου και διαχρονικού ενδιαφέροντος της Ελλάδας για τα γαλλικά οπλικά συστήματα, το οποίο επεκτάθηκε το 2004 στον διαστημικό χώρο. Η εν λόγω στρατηγική συνεργασία άρχισε με την συμμετοχή της Ελλάδας στο γαλλικό πρόγραμμα δορυφορικής αναγνώρισης Helios-II, μέσω του οποίου η χώρα μας απέκτησε πρόσβαση σε δορυφορικές εικόνες υψηλής ευκρίνειας. Η επιλογή του συγκεκριμένου γαλλικού δορυφορικού συστήματος αποσκοπεί στην αναβάθμιση του εξοπλιστικού επιπέδου, καθώς η αξιοποίηση των δορυφορικών εικόνων αποτελεί πολλαπλασιαστική ισχύος στη σχεδίαση και διεξαγωγή των στρατιωτικών και μη επιχειρήσεων. Η συνεργασία κρίθηκε αναγκαία για την χώρα προκειμένου αρχικά να εξισορροπηθεί η ποσοτική διαφορά με τις Τούρκικες Ένοπλες Δυνάμεις και δευτερευόντως να λειτουργήσει ως αποτρεπτικός παράγοντας αναχαιτίσεως της τουρκικής επιθετικότητας. Μετέπειτα, τα προϊόντα του δορυφορικού συστήματος επεκτάθηκαν και προσαρμόστηκαν τόσο στην καταπολέμηση της παράτυπης μεταναστευτικής ροής όσο και στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών.

Κατά το μεγαλύτερο διάστημα χρονικής περιόδου 2007-2012, επί προεδρίας Νικολά Σαρκοζί, η Ελλάδα βρέθηκε στη δύνη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, η οποία προκάλεσε σημαντικές αναταράξεις στο πολιτικό της σκηνικό με βραχύβιες εναλλασσόμενες κυβερνήσεις. Παρότι όμως, δεν υιοθετήθηκαν νέες σημαντικές

¹⁶ Μαργαρίτης, Γ., (σ. 57-61).

ελληνογαλλικές συνεργασίες σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, η δυναμική των υφιστάμενων σχέσεων συγκράτησαν το διμερές θετικό κλίμα μεταξύ των δύο κρατών. Οι προσεγγίσεις κυβερνητικών αξιωματούχων μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας εκείνο το χρονικό διάστημα αποσκοπούσαν στη δέσμευση έμπρακτης γαλλικής υποστήριξης στα ευρωπαϊκά κέντρα λήψης απόφασης για τη διάσωση της ελληνικής οικονομίας.

Κατά την χρονική περίοδο 2012-2017, επί προεδρίας Φρανσουά Ολάντ, υπήρξε μία εξέχουσα πολιτιστική δράση το πρόγραμμα «Ελλάς - Γαλλία Συμμαχία 2014», το οποίο σχεδιάστηκε ήδη από τις αρχές του 2013 με πρωτοβουλία του Γάλλου προέδρου και την αιγίδα του γαλλικού υπουργείου εξωτερικών. Το εν λόγω πρόγραμμα μαρτυρά τις ιδιαίτερες σχέσεις και τους στενούς δεσμούς των δύο κρατών σε πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο, με το σύνολο των εκδηλώσεων να αποτελεί επισφράγισμα της στέρεας φιλίας σε μία δημοσιοοικονομικά δύσκολη πραγματικότητα για την Ελλάδα. Αποδεικνύει επίσης, ότι η διμερής συνεργασία σε όλους τους τομείς παραμένει σε υψηλό επίπεδο ανεξάρτητα με την πορεία των δύο κρατών μελών προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Αδιαμφισβήτητα, η εν λόγω διαπολιτισμική συνεργασία ενίσχυσε περαιτέρω τους δεσμούς μέσω της προβολής των κοινών αρχών και αξιών που συνδέουν τις δύο χώρες σε ευρωπαϊκή και διεθνή κλίμακα. Επιπλέον, αποτέλεσε την καλύτερη απόδειξη για την ανάδειξη του πολιτισμού, ο οποίος καταλαμβάνει τελικά, πρωτεύουσα θέση στην ιστορική πραγματικότητα των δύο εθνών. Ουσιαστικά την περίοδο εκείνη αναβίωσε η εικόνα της δυνατής ελληνογαλλικής συμμαχικής φιλίας με ερείσματα στο πολιτιστικό υπόβαθρο, το οποίο θεωρείται το ουσιαστικότερο στο μυαλό και τις ιδέες των δύο εθνών.

Η αύξηση των μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη στα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας ήταν ο πραγματικός αντίκτυπος των κρίσεων και των πολέμων στην περιφέρεια της Μεσογείου. Χώρες της Μέσης Ανατολής και του Σαχέλ όπως η Συρία, το Ιράκ, το Μάλι και το Σουδάν βρέθηκαν σε έκτακτη ανάγκη λόγω της μακροχρόνιας πολιτικής και οικονομικής τους αστάθειας. Η Γαλλία ως παραδοσιακή αποικιοκρατική δύναμη προσέλκυσε στο έδαφός της μεγάλο αριθμό μεταναστών και αιτούντων άσυλο αλλά δυσκολεύεται να αφομοιώσει κοινωνικά τόσο μεγάλο πληθυσμό. Η Ελλάδα από την άλλη, βρέθηκε συνοριοφύλακας της Ευρώπης στο πέρασμα από την Ασία στην ευρωπαϊκή ήπειρο και εφάρμοσε τις ευρωπαϊκές πολιτικές συνταγές της παρακράτησης, διαπίστευσης και επαναπροώθησης των ροών.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες οι δύο χώρες συντάχθηκαν πολιτικά, για άλλη μία φορά στην ιστορία τους, απέναντι στην εκμείωση μίας βιώσιμης ευρωπαϊκής πολιτικής. Έτσι, Ελλάδα και Γαλλία συμπορεύτηκαν στην προώθηση κοινής μεταναστευτικής πολιτικής στη βάση του εθνικού και κατ' επέκταση του ευρωπαϊκού συμφέροντος.

Η εκλογή του ανεξάρτητου Εμμανουέλ Μακρόν στον προεδρικό θώκο της Γαλλίας το 2017, συνοδεύτηκε από ένα διευρυμένο πρόγραμμα οικονομικών μεταρρυθμίσεων με υψηλές προσδοκίες. Απώτερος στόχος του Γάλλου προέδρου ήταν η τόνωση της ανταγωνιστικότητας του επιχειρηματικού κλάδου μέσω της παροχής φορολογικών ελαφρύνσεων και στοχευμένων μεταρρυθμίσεων στην αγορά εργασίας. Επιπλέον, στην προσπάθεια διεκδίκησης των εκάστοτε γεωοικονομικών συμφερόντων, δεν δίστασε να προβάλει την παγκόσμιας εμβέλειας γαλλική στρατιωτική ισχύ, ως εργαλείο πειθαναγκασμού εναντίον συγκεκριμένων δρώντων. Η Γαλλία τα τελευταία χρόνια επιδίδεται ανοικτά στην περιφερειακή της προβολή και τη διευθέτηση των Μεσογειακών ανισορροπιών, υπό το φακό των εθνικών της συμφερόντων.

Στην Ελλάδα δύο κυβερνήσεις διαδέχτηκαν η μία την άλλη, κατά την εν λόγω περίοδο της προεδρίας του Εμμανουέλ Μακρόν. Η κυβέρνηση του Αλέξη Τσίπρα αρχικά, διατήρησε τις ελληνογαλλικές σχέσεις μέσω μίας διαλλακτικής απραξίας, καθώς η οικονομική κατάσταση της χώρας μετά το τρίτο μνημόνιο δεν προοιωνίζε αισιόδοξα μηνύματα. Οι προσπάθειες προσέλκυσης του γαλλικού επενδυτικού ενδιαφέροντος βρέθηκαν αντιμέτωπες με την επιβολή των νέων δημοσιονομικών μέτρων.¹⁷ Στον αντίποδα, τίποτα το ουσιαστικό δεν διατάραξε τις φιλικές διακρατικές σχέσεις στο επίπεδο της μαλακής ισχύος και των συνεργασιών που είχαν ήδη συνάψει. Η σημερινή κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη εξαιτίας μίας σειράς γεωπολιτικών γεγονότων κατέστησε τις ελληνογαλλικές σχέσεις ίσως στο ανώτερο σημείο της τελευταίας εικοσαετίας, με τις πλέον ευοίωνες προοπτικές. Η γαλλική παρέμβαση στα ζητήματα ασφάλειας και σταθερότητας στην ανατολική Μεσόγειο πυροδότησε μία νέα εποχή συμμαχίας με την Ελλάδα, δεδομένου ότι η Ελλάδα αποτελεί τη μοναδική ευρωπαϊκή χώρα που βρίσκεται αντιμέτωπη με συνδυασμό απειλών και προκλήσεων τόσο σε διακρατικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Ο τουρκικός αναθεωρητισμός και η επιθετική ρητορική σε συνδυασμό με το προσφυγικό - μεταναστευτικό κύμα εγείρει τις συζητήσεις για ομογενοποίηση

¹⁷ Οδικός Χάρτης για τη Στρατηγική Εταιρική Σχέση Ελλάδας-Γαλλίας. Ανακτήθηκε την 27 Μαρ 22 από τη διεύθυνση <https://primeminister.gr/2016/06/03/14884>.

της Ευρώπης σε θέματα άμυνας και εξωτερικής πολιτικής. Η Γαλλία, που δεν δείχνει να ικανοποιείται με μία κατά τα φαινόμενα χαλαρή ευρωπαϊκή αντιμετώπιση των προκλητικών τούρκικων ενεργειών στην ανατολική Μεσόγειο, προτάσσει τα εθνικά της συμφέροντα ως γνήσιο υποσύνολο των αντίστοιχων ευρωπαϊκών, λαμβάνοντας παράλληλα σοβαρά υπόψη την εξάπλωση του ριζοσπαστικού πολιτικού Ισλάμ, το οποίο λειτουργεί αποσταθεροποιητικά στη Μέση Ανατολή και στις ακτές της βόρειας Αφρικής όπου η Γαλλία παραδοσιακά διαδραματίζει ρόλο περιφερειακής δύναμης.

Παρά το γεγονός ότι η γαλλική παρέμβαση αποτελεί μία σαφή ασπίδα ασφαλείας στα ελληνικά ζητήματα ασφαλείας και σταθερότητας που έχουν προκύψει στην ανατολική Μεσόγειο, η Γαλλία έχει ανάγκη την ελληνική στήριξη σε πλήθος άλλων γεωπολιτικών και γεωοικονομικών ζητημάτων. Δεν μπορεί να αμφισβητηθεί άλλωστε το γεγονός ότι, η Γαλλία αποζητά επισταμένως τα τελευταία χρόνια την ενίσχυση της ελληνικής παρουσίας στο Μαλί, με σκοπό την ανάσχεση του ριζοσπαστικού ισλαμισμού στην ευρύτερη περιοχή του Σαχέλ. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα αποτελεί πολύτιμη γέφυρα της Γαλλίας στην ανατολική Μεσόγειο, παρά την κοινώς αποδεκτή αυτονομία που διαθέτει ως περιφερειακή δύναμη. Επιπρόσθετα, η ελληνική εξωτερική πολιτική των τριμερών και πενταμερών σχημάτων συνεργασίας με χώρες της ανατολικής Μεσογείου έως τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και τη Σαουδική Αραβία, επιβεβαιώνουν την αξία της ελληνικής γεωπολιτικής στις γαλλικές επιδιώξεις.

2.3 Η Συμφωνία της 28ης Σεπτεμβρίου 2021

Η εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας αφορά σε στρατηγική και στρατιωτική συνεργασία, και σε συνεργασία στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής, των εξοπλισμών και των βιομηχανιών άμυνας και ασφάλειας.

Η συμφωνία αποτελεί ορόσημο για την Ελλάδα, καθόσον αυτή έγινε με την Γαλλία που διαθέτει τη μεγαλύτερη στρατιωτική δύναμη στην ΕΕ και της εξασφαλίζει ένα εγγυημένο περιβάλλον ασφαλείας ενισχύοντας το αποτρεπτικό προφίλ και το γεωπολιτικό αποτύπωμα της χώρας σε Αιγαίο, Ανατολική Μεσόγειο και Ευρώπη. Στο πλαίσιο της αμοιβαίας αμυντικής συνδρομής, η Ελλάδα ενισχύεται αμυντικά με την αγορά 24 μαχητικών αεροσκαφών Rafale και 3+1 φρεγατών τύπου Belharra. «Η υπογραφή της συμφωνίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία στην άμυνα και στην ασφάλεια δεν αποτυπώνει μόνο αλλά ενισχύει μια πραγματικότητα, η οποία είναι γνωστή σε όλους, πως οι δύο χώρες μας,

Ελλάδα και Γαλλία, έχουν ήδη αναπτύξει μια πολύ ισχυρή συμμαχική σχέση που ουσιαστικά υπερβαίνει τις υποχρεώσεις της μιας έναντι της άλλης στο πλαίσιο της ΕΕ και του ΝΑΤΟ» δήλωσε ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης μετά την υπογραφή της συμφωνίας. Ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν δήλωσε από την πλευρά του «θέλουμε να προστατεύσουμε την ακεραιότητα αμφοτέρων των κρατών μας, προωθώντας την ασφάλεια και τη σταθερότητα στις κοινές μας περιοχές», αναφερόμενος στη Μεσόγειο και τα Βαλκάνια. Και συμπλήρωσε «βοηθάμε την Ελλάδα να εξοπλιστεί για να διασφαλίσει τα συμφέροντά της και συνεργαζόμαστε για να την προστατεύσουμε σε περίπτωση επίθεσης και εχθρικής ενέργειας».

Ουσιαστικά, η Ελλάδα και η Γαλλία δρουν στο πλαίσιο των συμμαχιών τους με μια διμερή συμφωνία που εγγυάται τη συνεργασία μεταξύ των δύο χωρών στον τομέα της άμυνας και της εξωτερικής πολιτικής, προκειμένου να ενισχυθεί η πολιτική στρατηγικής αυτονομίας της ΕΕ και να εμβυθυνθούν οι σχέσεις των δύο χωρών στο πλαίσιο του ΝΑΤΟ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.4 Το Άρθρο 2 ¹⁸

Βασικότερο σημείο αναφοράς της συμφωνίας αποτελεί το Άρθρο 2: «ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης». Η Γαλλία και η Ελλάδα με το συγκεκριμένο άρθρο ανοίγουν το δρόμο για τον ευρωπαϊκό πυλώνα του ΝΑΤΟ. Η ρήτρα αυτή προβλέπει και τη χρήση στρατιωτικών μέσων δηλαδή την αμοιβαία στρατιωτική συνδρομή σε περίπτωση που ένα από τα μέρη δεχθεί επίθεση από τρίτη χώρα, ακόμη και αν η τελευταία ανήκει στο ΝΑΤΟ (όπως για παράδειγμα η Τουρκία). Η Ελλάδα το περασμένο έτος υπέγραψε ρήτρα αντίστοιχου περιεχομένου με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, αλλά η περίπτωση της Γαλλίας αφορά χώρα μέλος της ΕΕ και του ΝΑΤΟ. «Αυτή η ρήτρα αμοιβαίας βοήθειας δείχνει την πυκνότητα και το βάθος της στρατηγικής συνεργασίας που θέλουμε να δημιουργήσουμε με τους Έλληνες», δήλωσε ο εκπρόσωπος του υπουργείου Ενόπλων Δυνάμεων, Ερβέ

¹⁸ Σημειώνεται ότι εδώ γίνεται αναφορά μόνο στο Άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (δικαίωμα της ατομικής ή συλλογικής νόμιμης άμυνας σε περίπτωση που ένα μέλος δέχεται ένοπλη επίθεση). Παραλείπεται το Άρθρο 5 της Συνθήκης του Βορείου Ατλαντικού (σε περίπτωση ένοπλης επιθέσεως, κάθε μέλος του ΝΑΤΟ αναγνωρίζει το δικαίωμα της ατομικής ή συλλογικής αυτοάμυνας του Άρθρου 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και συνδράμει για την αποκατάσταση της ασφάλειας), για προφανείς λόγους εφόσον η Τουρκία είναι συμβαλλόμενο μέλος με ισχυρά ερείσματα. Παραλείπεται επίσης και η αναφορά στο Άρθρο 42 παράγραφος 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (σε περίπτωση που κράτος μέλος της ΕΕ δεχθεί ένοπλη επίθεση στο έδαφός του, τα άλλα κράτη μέλη οφείλουν να παράσχουν βοήθεια και συνδρομή με όλα τα μέσα που έχουν στη διάθεσή τους σύμφωνα με το Άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών) που σε κάθε περίπτωση είναι σε ισχύ για την Ελλάδα.

Γκραντζάν, κατά τη διάρκεια συνέντευξης Τύπου. Η Γαλλία και η Ελλάδα είναι ήδη υποχρεωμένες να υποστηρίζουν η μία την άλλη σε περίπτωση επίθεσης, μέσω του άρθρου 5 του Χάρτη του ΝΑΤΟ και του πιο ασαφούς άρθρου 42.7 της Συνθήκης της Λισαβόνας. Η Ελλάδα προστατεύεται πλέον από απειλές, ειδικά στην Ανατολική Μεσόγειο. Ταυτόχρονα, το άρθρο 42, παράγραφος 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με τη ρήτρα αμοιβαίας άμυνας συγκεκριμενοποιείται στη συμφωνία.

Η ιδέα μιας ισχυρότερης αμυντικής ρήτρας αμοιβαιότητας από το άρθρο 5 του ΝΑΤΟ - η οποία απαιτεί μόνο έναν σύμμαχο για να «λάβει τα μέτρα που θεωρεί αναγκαία» - δεν είναι πρωτοφανής. Η Γαλλία έκανε το ίδιο με τη Γερμανία στη συνθήκη του Άαχεν του 2019. Η αγγλογαλλική Συνθήκη του Λάνκαστερ του 2010 περιλαμβάνει επίσης εκτεταμένες πυρηνικές διασφαλίσεις.

2.5 Έκκληση για Ευρωπαϊκή Άμυνα

Από την ανάληψη των καθηκόντων του το 2017, ο Εμανουέλ Μακρόν υπήρξε ο κύριος υποστηρικτής για την ανάπτυξη της ευρωπαϊκής «στρατηγικής αυτονομίας», η οποία στοχεύει στην ενίσχυση της γεωστρατηγικής ανεξαρτησίας της ΕΕ. Αυτή η επιθυμία να διεκδικήσει το ρόλο της ΕΕ στη διεθνή σκηνή, ξεκινώντας από την άμεση γειτονιά της, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με την τουρκική στρατηγική επέκτασης σε πολλούς στρατηγικούς τομείς.

Ο Γάλλος πρόεδρος έχει επικαλεστεί δημοσίως τις επαναλαμβανόμενες συγκρούσεις στη Μεσόγειο, για τη διαχείριση των συνόρων, καθώς και σε θρησκευτικά ζητήματα και σε θέματα κράτους δικαίου, για να πείσει τους Ευρωπαίους ομολόγους του για την ανάγκη ενίσχυσης της ευρωπαϊκής κυριαρχίας με την εμβάθυνση του επιπέδου ολοκλήρωσης της Ένωσης. Την ίδια στιγμή, η αποτυχία της ευρωπαϊκής συνιστώσας του «στρατηγικού βάθους» που προσπαθεί να εφαρμόσει ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν από το 2003, σε συνδυασμό με την άνοδο της εσωτερικής πολιτικής αντιπολίτευσης, λόγω της οικονομικής κατάστασης της χώρας, ώθησαν τον Τούρκο πρόεδρο να υιοθετήσει μια επιθετική στάση προκειμένου να τροφοδοτήσει την εθνική του ατζέντα. Οι σχέσεις Τουρκίας-Γαλλίας έχουν επίσης επιδεινωθεί από τη στιγμή που η Άγκυρα ανέλαβε στρατιωτικό ρόλο στον εμφύλιο πόλεμο της Λιβύης, τον Οκτώβριο του 2019. Η Γαλλία θεωρεί την Τουρκία αντίπαλό της, όσον αφορά στις επιχειρήσεις επιρροής στη Βόρειο Αφρική. Η προεδρία της Γαλλίας στην ΕΕ, η οποία ξεκινά τον Ιανουάριο του 2022 και πιθανότατα θα δει τον Πρόεδρο

Μακρόν να είναι υποψήφιος για επανεκλογή, θα είναι μια επικίνδυνη περίοδος που θα μπορούσε εύκολα να αναζωπυρώσει τις σχέσεις της ΕΕ με την Τουρκία.

Η ΕΕ έχει καταφέρει τα μέγιστα όσον αφορά την συνεργασία των κρατών-μελών της, γεγονός που αντανακλάται στην ταχύτητα με την οποία αυξάνεται συνεχώς το εύρος των θεμάτων που τα κράτη - μέλη διαχειρίζονται από κοινού. Βέβαια, παρά τη δυνητικά ισχυρή συνεργασία που έχει επιτευχθεί, ιδίως όσον αφορά στην οικονομία και στην απελευθέρωση του εμπορίου, τα ερωτήματα παραμένουν πολλά, όταν στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων τεθεί το θέμα της ασφάλειας. Όπως είναι γνωστό, η ΕΕ δεν αποτελεί στρατιωτική δύναμη αφού δεν διαθέτει κοινό ευρωπαϊκό στρατό για τα κράτη-μέλη της, με αποτέλεσμα να εγείρονται ερωτήματα για το κατά πόσο είναι δέσμια του Οργανισμού Βορειοατλαντικής Συμμαχίας (ΝΑΤΟ) στον ζωτικό αυτό τομέα της ασφάλειας. Μέσα από τα συμπεράσματα που εξάγονται από την συγκριτική ανάλυση των τριών αποστολών/επιχειρήσεων: EUFOR Althea (Βοσνία), EULEX Kosovo (Κόσοβο) και EUFOR Libya (Λιβύη) και της αξιολόγησης των επί μέρους στρατηγικών αξόνων που δημιουργεί η ΕΕ με τους άλλους σημαντικούς δρώντες ασφαλείας (ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα), αλλά και των νέων δεδομένων που επιφέρει το BREXIT, καταδεικνύεται η σημαντικότητα της εγκαθίδρυσης ενός ενιαίου ευρωπαϊκού στρατού. Ένα τέτοιο μεγαλεπίβολο έργο θα ενισχύσει τον αμυντικό ρόλο της ΕΕ στο παγκόσμιο πολιτικό στερέωμα και θα αποτελέσει καταλύτη στο ευρύτερο εγχείρημα της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης.¹⁹

Η ελληνογαλλική συμφωνία μπορεί να συνδράμει στην ενοποίηση της αμυντικής πολιτικής της ΕΕ και στη στρατηγική της αυτονομία, και να οδηγήσει στην ευθυγράμμιση της γεωπολιτικής ισχύος της Ευρώπης με την οικονομική της δύναμη. Η Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΠΑΑ) της ΕΕ διαφαίνεται ότι θα συμπεριλάβει την προοδευτική διαμόρφωση μιας Πολιτικής Άμυνας ΕΕ, με το ΝΑΤΟ να διατηρεί τον ρόλο του και να παραμένει το θεμέλιο συλλογικής άμυνας. «Η συμφωνία ανοίγει τον δρόμο για την αυτοδύναμη και ισχυρή Ευρώπη του μέλλοντος. Μια Ευρώπη που θα μπορεί να υπερασπίζεται τα συμφέροντα στην ευρύτερη γειτονιά της, στην Ανατολική Μεσόγειο, στη Μέση Ανατολή, στο Σαχέλ. Μια Ευρώπη που διαθέτει τα μέσα, τη βούληση και την επιρροή ώστε να εγγυάται την ειρήνη και την πρόοδο σε παγκόσμιο επίπεδο» δήλωσε ο Έλληνας πρωθυπουργός, με τον Γάλλο

¹⁹ Η οικοδόμηση της ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας μπροστά στο τουρκικό στρατηγικό βάθος. Ανακτήθηκε την 27 Μαρ 22 από τη διεύθυνση <https://www.ifri.org/fr/publications/briefings-de-lifri/construction-de-lautonomie-strategique-europeenne-face-profondeur>.

πρόεδρο να σημειώνει «Όταν δεχόμαστε πιέσεις, όταν ξένες δυνάμεις σκληραίνουν τη στάση τους, πρέπει να αντιδρούμε, να δείχνουμε πως έχουμε την ισχύ και την ικανότητα να αμυνθούμε».

Η συμφωνία είναι κάτι περισσότερο από την αρχή μιας νέας ευρωπαϊκής στρατηγικής αυτονομίας. Είναι μια συνέχεια πολλών προσπαθειών που έκανε η Γαλλία εδώ και αρκετά χρόνια για να ενισχύσει τη στρατιωτική αξιοπιστία της Ευρώπης, με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας, την έναρξη της Ευρωπαϊκής Πρωτοβουλίας Παρέμβασης, το γαλλογερμανικό σχέδιο για ένα άρμα μάχης και ένα μελλοντικό μαχητικό αεροσκάφος, καθώς και τη δημιουργία της “Takuba Task Force”²⁰ στο Σαχέλ. Η ανάγκη για μεγαλύτερη ευρωπαϊκή αυτονομία ενισχύθηκε αναμφίβολα από την τριμερή συμφωνία ασφαλείας ανάμεσα στην Αυστραλία, το Ηνωμένο Βασίλειο και τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής - AUKUS²¹, η οποία επιβεβαίωσε την υποκείμενη τάση επαναπροσανατολισμού των ΗΠΑ προς την Κίνα και τον Ινδο-Ειρηνικό.

Πρέπει να καταστεί σαφές ότι αυτές οι προσπάθειες δεν αντικαθιστούν την Ατλαντική συμμαχία, αλλά, αντίθετα, στοχεύουν να τη συμπληρώσουν και να την ενισχύσουν. Στόχος είναι, όπως αναλύθηκε παραπάνω, η οικοδόμηση ενός ευρωπαϊκού πυλώνα εντός του NATO, με τις ΗΠΑ να παραμένουν ιστορικός και σημαντικός σύμμαχος της Γαλλίας.

2.6 Άλλα σημαντικά άρθρα της συμφωνίας

Η συμφωνία αποτυπώνεται σε συνολικά 31 άρθρα, ενώ γίνεται ειδική αναφορά στη συνεργασία των δύο χωρών τόσο σε ενεργειακά θέματα στη Μεσόγειο όσο και στο πλαίσιο του ΟΗΕ. Το Άρθρο 5 της συμφωνίας εστιάζει στη διεξαγωγή ετήσιων στρατηγικών διαλόγων και διαβουλεύσεων σε επίπεδο υπουργείων Εξωτερικών και Άμυνας, πλέον των τακτικών συναντήσεων Επιτελείων και επιτροπών. Η εταιρική σχέση (Άρθρα 6, 11) καλεί τις δύο χώρες να δρομολογήσουν ετήσιο στρατηγικό διάλογο και να επικεντρώσουν τις εξωτερικές και αμυντικές πολιτικές τους στην ενέργεια, την τρομοκρατία, τη μετανάστευση, τους εξοπλισμούς, τα όπλα μαζικής καταστροφής και τη θαλάσσια ασφάλεια στη Μέση Ανατολή, τα Βαλκάνια, την Αφρική και τη Μεσόγειο.

Όσον αφορά στη συνεργασία στους τομείς των εξοπλισμών και των βιομηχανιών άμυνας και ασφάλειας (Άρθρο 25), επιδιώκεται η ανάπτυξη μιας

²⁰ Ανακτήθηκε την 27 Μαρ 22 από τη διεύθυνση https://en.wikipedia.org/wiki/Takuba_Task_Force.

²¹ Ανακτήθηκε την 27 Μαρ 22 από τη διεύθυνση <https://en.wikipedia.org/wiki/AUKUS>.

βιομηχανικής εταιρικής σχέσης με τη συμμετοχή αμυντικών εταιρειών και των δύο χωρών. Προβλέπεται η σύσταση επιτροπής εξοπλισμών για τον έλεγχο της συγκεκριμένης εταιρικής σχέσης.

Στο Άρθρο 18 της συμφωνίας προβλέπονται «κοινές δραστηριότητες, εκπαίδευση και στρατιωτικές ασκήσεις, είτε επί του εδάφους, είτε επί ελληνικών ή γαλλικών κρατικών πλοίων ή αεροσκαφών, στο πλαίσιο της αυξημένης ναυτικής παρουσίας της Γαλλίας στη Μεσόγειο ή της κοινής συμμετοχής σε διμερείς ή πολυμερείς ασκήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο Πέλαγος και συμμετοχή σε κοινές αναπτύξεις δυνάμεων ή αναπτύξεις σε θέατρα επιχειρήσεων προς υποστήριξη κοινών συμφερόντων, όπως, για παράδειγμα, τις υπό γαλλική διοίκηση επιχειρήσεις στο Σαχέλ». Στη συμφωνία γίνεται αναφορά στον σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, και της Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας, ενώ η διάρκεια ισχύος της είναι αρχικά πενταετής με δυνατότητα ανανέωσης κατόπιν ρητής συμφωνίας των δύο χωρών.

2.7 Σταθερότητα και αποτροπή στην Μεσόγειο

Η συμφωνία ουσιαστικά υπερβαίνει τις υποχρεώσεις κάθε χώρας εντός του ΝΑΤΟ και της ΕΕ με τη δέσμευση για αμοιβαία αμυντική βοήθεια. Ένα τέτοιο σύμφωνο μεταξύ δύο κρατών-μελών είναι το πρώτο για το ΝΑΤΟ, ακόμη και όταν τα μέλη του συνάπτουν συστηματικά συμμαχίες με τρίτες χώρες (όπως οι συμφωνίες των ΗΠΑ με τη Φινλανδία και τη Σουηδία ή οι τριμερείς συνεργασίες Ελλάδας/Κύπρου/Ισραήλ και Ελλάδας/Κύπρου/Αιγύπτου).

Ωστόσο, το ελληνογαλλικό αμυντικό σύμφωνο είναι βέβαιο ότι θα φέρει στο προσκήνιο ορισμένες από τις υποκείμενες προκλήσεις στη νότια πλευρά του ΝΑΤΟ, όπως είναι οι μακροχρόνιες εντάσεις μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Η ανοιχτή σύγκρουση μεταξύ των δύο μελών της Συμμαχίας δεν είναι ένα περίεργο σενάριο: η Άγκυρα έχει επανειλημμένα προειδοποιήσει ότι θα θεωρούσε αιτία πολέμου την μονομερή επέκταση των χωρικών υδάτων από την Αθήνα στα δώδεκα ναυτικά μίλια - όπως τονίζει η Ελλάδα ότι είναι το «αδιαπραγμάτευτο» δικαίωμά της να κάνει. Τελευταία, η Τουρκία έχει επίσης επεκτείνει τις αξιώσεις της με βάση το δόγμα της «Γαλάζιας Πατρίδας» στα ελληνικά νησιά, μη αναγνωρίζοντας την υφαλοκρηπίδα ή το δικαίωμα σε αποκλειστική οικονομική ζώνη (σε αντίθεση με το διεθνές δίκαιο όπως ορίζεται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θάλασσας την οποία η Τουρκία δεν έχει υπογράψει).

Σε μια τέτοια σύγκρουση, το NATO θα βρισκόταν σε δύσκολη θέση. Αναγνωρίζοντας αυτή την πραγματικότητα, έχει δημιουργήσει έναν μηχανισμό «αποσυμπίεσης», για να βοηθήσει στην αποφυγή έξαρσης νέων εντάσεων. Ωστόσο, το γεγονός ότι είναι μέλη της Συμμαχίας δεν έχει βοηθήσει τις δύο χώρες να αντιμετωπίσουν τις θαλάσσιες διαφορές τους και το NATO απέφυγε να πάρει θέση. Με αυτό το σύμφωνο, η Ελλάδα κατανοεί ότι η Γαλλία ουσιαστικά δεσμεύεται να πάρει το μέρος της -συμπεριλαμβανομένης της ένοπλης σύγκρουσης- εάν και οι δύο πιστεύουν ότι υπήρξε αμφισβήτηση της ελληνικής κυριαρχίας. Η Άγκυρα, εν τω μεταξύ, έχει επικρίνει την Αθήνα για μια «πολιτική εξοπλισμού που απομονώνει και αποξενώνει την Τουρκία».²²

Οι Ηνωμένες Πολιτείες, που ήταν ο κύριος μεσολαβητής μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, χαιρέτησαν τη συμφωνία κατ' αρχήν, με εκπρόσωπο του Στέιτ Ντιπάρτμεντ να λέει ότι η Ουάσιγκτον «υποστηρίζει σθεναρά τον ρόλο της Ελλάδας στη δημιουργία σταθερότητας στην περιοχή». Πράγματι, στο πλαίσιο της Στρατηγικής Εθνικής Ασφάλειάς τους, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν ενθαρρύνει συνεργασίες μεταξύ των συμμάχων τους στην Ανατολική Μεσόγειο ως τρόπο αντιμετώπισης της κινεζικής και ρωσικής επιρροής στην περιοχή. Η ανάγκη να γίνει αυτό είναι επίκαιρη καθώς οι αμερικανικές δυνάμεις φαίνεται ότι αποδεσμεύονται από τη Μέση Ανατολή, γεγονός που αφήνει περιθώριο στο Ιράν και την Τουρκία να επεκτείνουν τις δικές τους ζώνες επιρροής εκεί.

Η γαλλοελληνική συμμαχία μπορεί να ιδωθεί μέσα από τον ίδιο φακό - ως μια πολύτιμη συνεργασία των συμμάχων των ΗΠΑ σε μια τεταμένη περιοχή. Μια μεγαλύτερη γαλλική παρουσία στην Ελλάδα θα ενίσχυε τη νότια πλευρά του NATO ενώ θα βοηθούσε επίσης να αποφευχθεί μια αποσταθεροποιητική κρίση στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Οι Έλληνες διπλωμάτες έσπευσαν να τονίσουν ότι αυτό το σύμφωνο θα συμπλήρωνε, και δεν θα αντέκρουε, την ήδη ισχυρή στρατηγική εταιρική σχέση ΗΠΑ-Ελλάδας. Η Ουάσιγκτον έχει και αυτή ενισχύσει τους αμυντικούς δεσμούς της με την Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, και στις 14 Οκτωβρίου 2021, οι δύο χώρες υπέγραψαν μια πενταετή παράταση της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (που ανανεώνεται κάθε χρόνο από το 1990) με μια συμφωνία ότι θα παραμείνει σε ισχύ επ' αόριστον μετά, εκτός αν οποιαδήποτε από τις δύο χώρες

²² Athanopoulos, A. (2020). The Paris-Athens-Ankara triangle: A game for influence in the Eastern Mediterranean Ανακτήθηκε την 27 Μαρ 22 από τη διεύθυνση <https://www.eliamep.gr/en/publication/το-τρίγωνο-παρίσι-αθήνα-άγκυρα-ένα-παι/>.

δώσει μια διετή ειδοποίηση. Η ανανέωση της αμυντικής τους συμφωνίας σε ευρύτερο χρονικό ορίζοντα, επιτρέπει περισσότερες επενδύσεις σε αμερικανικές βάσεις, όπως είναι ο κόλπος της Σούδας στην Κρήτη (ένα στρατηγικό νησί που έχει χαρακτηριστεί ως αβύθιστο αεροπλανοφόρο).

Ο Μακρόν σημείωσε ότι η Ευρώπη δεν πρέπει να είναι αφελής και θα πρέπει να ενεργήσει για να ενισχύσει την κοινή της άμυνα, δεδομένης της στροφής των ΗΠΑ στην Ασία. Ωστόσο, η Ευρώπη δεν πρέπει να απορρίπτει το συνεχιζόμενο ενδιαφέρον των Ηνωμένων Πολιτειών για την ευρωπαϊκή ασφάλεια. Η στρατηγική κυριαρχία - όρος που προτιμά ο πρεσβευτής της Γαλλίας στην Ουάσιγκτον - μπορεί να είναι ένας καλύτερος τρόπος για να διαμορφωθεί αυτό το νέο σύμφωνο και να τεθούν οι στόχοι για την ευρωπαϊκή αυτονομία. Δεν συνεπάγεται μια ξεχωριστή πορεία για την Ευρώπη, αλλά την προληπτική υποστήριξη κοινών διατλαντικών προτεραιοτήτων στη γειτονιά της, με κυριότερη μεταξύ αυτών τη σταθερότητα της Μεσογείου.

2.8 Η Συμφωνία παραμένει σημαντική

Η συνεργασία αυτή, που χαρακτηρίστηκε από το Παρίσι ως ένα τολμηρό πρώτο βήμα προς την ευρωπαϊκή στρατηγική αυτονομία, αντικατοπτρίζει το μειωμένο ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την Ευρώπη, το οποίο δικαιολογεί την παροχή διαβεβαίωσης στην Αθήνα και την παρηγορητική αποθάρρυνση έναντι της Τουρκίας, ενός μέλους του ΝΑΤΟ κατά του οποίου, από επιλογή, δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει η ρήτρα αμοιβαίας άμυνας που περιλαμβάνεται στο άρθρο 5 της Συνθήκης της Ουάσιγκτον.

Για τις δυο χώρες, η συνεργασία υλοποιεί μια διπλωματική και στρατιωτική επαναπροσέγγιση 18 μηνών, στην οποία συμμετείχε και το Παρίσι, ώστε να υπεραμυνθεί της Ελληνικής πλευράς στην ΕΕ- όπου παρουσιάστηκε ως χώρα που υπερασπίζεται τα σύνορα της Ευρώπης. Ενώ η Γαλλία συμπεριέλαβε οικονομικά και βιομηχανικά συμφέροντα στους υπολογισμούς της, η δέσμευση του Εμανουέλ Μακρόν για την προστασία των συνόρων της Ευρώπης και η προσωπική του εύνοια για την Ελλάδα (οι πρώτες μεγάλες ομιλίες του για την Ευρώπη έλαβαν χώρα μπροστά από τον Παρθενώνα το 2017) δεν μπορεί να αμφισβητηθεί.

Ωστόσο, οι εντάσεις μεταξύ Ελλάδας/Γαλλίας και Τουρκίας έχουν εγείρει σημαντικά ερωτήματα για τη σημασία της συμφωνίας για την Ευρώπη και το ΝΑΤΟ. Αυτό είναι ένα πλαίσιο όπου η εγκυρότητα της Ατλαντικής Συμμαχίας έχει εξεταστεί από τον Γάλλο Πρόεδρο, ο οποίος θεωρείτο επίσης ότι υπερασπιζόταν - πριν την εισβολή στην Ουκρανία - την εκτόνωση με τη Ρωσία, υποστηρίζοντας την Αρμενία

και αντιτίθεται στον τουρκικό στρατιωτικό ακτιβισμό στη Συρία, τη Λιβύη, τον Καύκασο, καθώς και ενάντια στον τουρκικό πολιτικό ακτιβισμό στην ίδια τη Γαλλία. Συνεπώς, δεν αποτέλεσε έκπληξη το γεγονός ότι η συμφωνία αναστάτωσε όχι μόνο την Άγκυρα αλλά και το Βερολίνο, το Λονδίνο και την Ουάσινγκτον.

Το ερώτημα αν η συμφωνία είναι ξεκάθαρα θετική ή αρνητική για την ασφάλεια και τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο, δεν είναι εύκολο να απαντηθεί. Εκ πρώτης όψεως και από νομικής πλευράς, η αμυντική δέσμευση δεν είναι τόσο ισχυρή όσο αυτή που περιέχεται στις συνθήκες της Λισαβόνας (άρθρο 42.7) και του Άαχεν. Πρώτον, επειδή περιλαμβάνει τη λέξη κλειδί «από κοινού»: Οποιαδήποτε από τις δύο χώρες, αν κληθεί από την άλλη να εκπληρώσει τη δέσμευσή της, θα μπορούσε να διαφωνήσει για τον προσδιορισμό της επίθεσης σε περίπτωση που δεν ήταν μια ξεκάθαρη μαζική στρατιωτική επίθεση. Δεύτερον, επειδή η στρατηγική εταιρική σχέση δεν είναι μια συνθήκη - η οποία είναι η υψηλότερη μορφή κρατικής δέσμευσης στο διεθνές δίκαιο. Είναι επίσης σαφές ότι η συμφωνία δεν ισχύει για τις αμφισβητούμενες αποκλειστικές οικονομικές ζώνες (ΑΟΖ), και ακόμη λιγότερο για τις επεκτάσεις τους. Οι θαλάσσιες ζώνες πέρα από τα χωρικά ύδατα δεν θεωρούνται μέρος της επικράτειας ενός κράτους, βάσει του διεθνούς δικαίου. Οι ΑΟΖ παρέχουν κυριαρχικά δικαιώματα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, αλλά τα επιφανειακά ύδατα είναι διεθνή ύδατα.

Κατά τη διάρκεια της ελληνικής κοινοβουλευτικής συζήτησης για την επικύρωση, το κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης, επέμεινε ότι η ψήφος του ήταν υπό τον όρο ότι η συμφωνία θα κάλυπτε την ελληνική ΑΟΖ και την ηπειρωτική υφαλοκρηπίδα. Ο Πρωθυπουργός φάνηκε να υπεκφεύγει του ζητήματος όταν ανταπάντησε: «Γνωρίζετε ότι δεν μπορούν να προστεθούν αναδρομικές δεσμεύσεις. Γνωρίζετε ότι ο όρος επικράτεια που προστατεύει η έκθεση προστατεύει ρητά όχι μόνο τη στεριά αλλά και τη θάλασσα και τον αέρα. Και η συνθήκη λειτουργεί στο πλαίσιο του διεθνούς δικαίου και του δικαίου της θάλασσας. Προσθέτω ότι η συμφωνία προβλέπει μια γενική δέσμευση αμυντικής βοήθειας σε περίπτωση επίθεσης ανεξάρτητα από τοποθεσία ή περίσταση. Γι' αυτό γίνεται αναφορά στο άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών. Υποθέτω ότι γνωρίζετε ότι το Διεθνές Δικαστήριο έχει αποδεχθεί ότι μια ένοπλη επίθεση δεν είναι μόνο μια εισβολή, αλλά και κάθε περιστατικό χρήσης βίας κατά των στρατιωτικών δυνάμεων ακόμη και έξω από το έδαφος. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο καμία αμυντική συμφωνία στον κόσμο δεν αναφέρεται σε μια ΑΟΖ ή μια υφαλοκρηπίδα». Σε μια γενική ενημέρωση

που πραγματοποιήθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2021, ένας ανώτερος Γάλλος αξιωματούχος διευκρίνισε ότι η Γαλλία θα προστατεύσει μόνο το διεθνώς αναγνωρισμένο ελληνικό έδαφος, ενώ το Γαλλικό Υπουργείο Άμυνας κατέστησε σαφές ότι «μια ΑΟΖ δεν είναι μέρος του εδάφους ενός κράτους, σύμφωνα ιδίως με τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας του ΟΗΕ, στην οποία η Γαλλία και η Ελλάδα είναι μέλη». Έτσι, είναι αμφίβολο αν η Αθήνα θα επικαλεστεί τη συμφωνία με τη Γαλλία σε περίπτωση που πιστεύει ότι η Τουρκία παραβίασε την ΑΟΖ της.

Υπάρχουν, ωστόσο, τουλάχιστον δύο σενάρια στα οποία μπορεί να ενεργοποιηθεί η ρήτρα αμοιβαίας συνδρομής. Το ένα είναι μια σύγκρουση στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, τα οποία, όντας αποστρατικοποιημένα με τη Συνθήκη της Λωζάνης του 1923, έχουν ένα ιδιαίτερο καθεστώς. Σύμφωνα με τον τουρκικό τύπο, σε μια επιστολή του προς το Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτιέρρες στις 30 Σεπτεμβρίου, ο Μόνιμος Εκπρόσωπος της Τουρκίας στον ΟΗΕ και πρώην υπουργός Εξωτερικών, Φερντινάν Σινιρλιόγλου έγραψε ότι «το άρθρο 12 της Συνθήκης Ειρήνης της Λωζάνης καθιερώνει απερίφραστα μια σαφή σύνδεση μεταξύ κυριαρχίας και αποστρατιωτικοποίησης για όλα τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου». Η Τουρκία υποστηρίζει ότι η Ελλάδα παραβιάζει τη δέσμευση αποστρατιωτικοποίησης. Η Αθήνα φοβάται ότι η προεδρική εκστρατεία του 2023 στην Τουρκία θα μπορούσε να γίνει μάρτυρας εσκεμμένων προκλήσεων από τον πρόεδρο Ερντογάν. Ένα άλλο σενάριο θα ήταν η απόφαση της Ελλάδας να επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στο Αιγαίο Πέλαγος στα 12 ναυτικά μίλια, όπως δικαιούται με βάση την UNCLOS. Η Τουρκία προειδοποίησε, πως μια τέτοια κίνηση θα είναι casus belli. Η Άγκυρα φοβάται ότι η Αθήνα θα ενθαρρυνθεί από τη γαλλική εγγύηση ασφάλειας και θα πραγματοποιήσει κινήσεις στην περιοχή. Εν ολίγοις, ενώ η γαλλοελληνική συμφωνία δεν μεταβάλλει δραστικά τις αμοιβαίες αμυντικές δεσμεύσεις στην Ευρώπη και ενώ επιφέρει κάποια διαβεβαίωση αποτροπής και σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο, ρίχνει επίσης ένα νέο φως σε πιθανά σενάρια κρίσης στην περιοχή.

Κεφάλαιο 3:

Στρατηγική σύμπραξη Ελλάδας-Γαλλίας: Μελλοντικές προοπτικές

3.1 Ενίσχυση Ελληνογαλλικής Στρατηγικής Εταιρικής Σχέσης

Η συμφωνία Ελλάδας – Γαλλίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία σε Άμυνα και Ασφάλεια δύναται να αποτελέσει εφαλτήριο για τη σύναψη μιας νέας διευρυμένης ελληνογαλλικής συνθήκης με πρόβλεψη ενδεικτικά για:

α. Μόνιμη εγκατάσταση γαλλικών δυνάμεων στην ελληνική ή/και στην Κυπριακή επικράτεια, με δυνατότητα άμεσης προβολής ισχύος στο Αιγαίο και την Αν. Μεσόγειο ασχέτως διαθεσιμότητας του γαλλικού αεροπλανοφόρου/στόλου που ενδέχεται να επιχειρεί οπουδήποτε ανά την υφήλιο.

β. Κοινές περιπολίες στις ελληνικές θαλάσσιες ζώνες. Πρόταση που ο ίδιος ο Γάλλος Πρόεδρος κατέθεσε δημοσίως το 2019, η οποία περιορίζει ταυτόχρονα και την παράνομη μετανάστευση και αλιεία.

γ. Επέκταση της αμυντικής συνδρομής στην ΑΟΖ (υφιστάμενη και μελλοντικά οριοθετημένη) αλλά και επιπλέον πρόνοια για τα ενδιάμεσα στάδια (έλεγχο κλιμάκωσης) προ της ένοπλης σύρραξης.

δ. Σαφή δέλεαρ για συνέργειες στην αμυντική βιομηχανία πέραν της αποτυπωμένης βούλησης για «μία βιομηχανική εταιρική σχέση που θα συμπεριλαμβάνει ελληνικές και γαλλικές αμυντικές εταιρείες» (Άρθρο 25 της συμφωνίας).

ε. Προσέλκυση γαλλικών επενδύσεων ιδιωτικών ή/και κρατικών με το συνακόλουθο άνοιγμα/έκθεση των γαλλικών τραπεζών στην ελληνική οικονομία, που συνεργεί στην εμβάθυνση των συμπλεκόμενων συμφερόντων και συνιστά από μόνο του ένα δυναμικό κίνητρο για γεωστρατηγική σύμπλευση.

στ. Ευνοϊκότερες συνθήκες για τους γαλλικούς ενεργειακούς κολοσσούς. Υπόθεση αλληλένδετη με το μείζον ζήτημα της έρευνας/εξόρυξης υδρογονανθράκων και την υπονομευτική ενεργειακή πολιτική που δαιμονοποιεί το φυσικό αέριο προκρίνοντας την ακροσφαλή εξάρτηση στις ΑΠΕ, αγνοώντας τις προκαταρτικές επιστημονικές εκτιμήσεις του ενεργειακού πλούτου της χώρας. Πολιτική που ταυτόχρονα αδρανοποιεί ένα ισχυρό γεωοικονομικό εργαλείο δυνητικών συμμαχικών συγκλίσεων, διασφάλισης οικονομικής ισχύος και θωράκισης της ενεργειακής ασφάλειας της χώρας. Ας σημειωθεί ότι επί του παρόντος η Τουρκία ελέγχει περί το

70% της ροής του φυσικού αερίου (το οποίο καλύπτει το 50% της ηλεκτροπαραγωγής) προς την Ελλάδα, με ότι αυτό συνεπάγεται.

ζ. Εργαλειοποίηση του αποθέματος ήπιας ισχύος της Ελλάδας με κοινά προγράμματα εκπαίδευσης/έρευνας πανεπιστημιακού επιπέδου. Σύσταση νέων (υποστήριξη/διεύρυνση των υφιστάμενων) διδρυματικών προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών, καθώς και συνεργασία διδακτορικών/μεταδιδακτορικών ερευνών, με έμφαση στους τομείς της άμυνας, της ασφάλειας και της τεχνολογίας.

η. Συνεργασία στην πολιτική προστασία για την οργάνωση/ανάπτυξη του μηχανισμού κατάσβεσης δασικών πυρκαγιών και τη διαχείριση/πρόληψη φυσικών καταστροφών και ατυχημάτων.

θ. Δημιουργία μηχανισμού πρόληψης και αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, όπως αυτές που παρατηρήθηκαν στα σύνορα της Ελλάδας και της Πολωνίας το 2020 και το 2021 αντίστοιχα.

3.2 Σύναψη Νέων Διευρυμένων Συμφωνιών

Παράλληλα με την ενίσχυση της ελληνογαλλικής στρατηγικής εταιρικής σχέσης, η ιστορική Συνθήκη του Κυρηνάλιου²³ μεταξύ Γαλλίας και Ιταλίας, με την οποία οι δύο χώρες εδραιώνουν περαιτέρω τους διπλωματικούς, εμπορικούς, πολιτικούς και πολιτιστικούς δεσμούς τους, δημιουργεί τις κατάλληλες προϋποθέσεις και για μια τριμερή συμφωνία/συνθήκη Ελλάδας-Γαλλίας-Ιταλίας (αν όχι τετραμερή, με τη συμμετοχή και της Κυπριακής Δημοκρατίας, επιτυγχάνοντας την αναγκαία γεωπολιτική και αμυντική σύζευξη και την ενεργοποίηση ενός διευρυμένου Δόγματος Ενιαίου Αμυντικού Χώρου), εφόσον εμφορούνται από το ίδιο πνεύμα συνεργασίας και σύμπνοιας οι διμερείς συμφωνίες, ειδικά μετά το διπλωματικό momentum της κυρωμένης ελληνοϊταλικής συμφωνίας οριοθέτησης ΑΟΖ, αλλά και την αντιπάθεια Ντράγκι για το καθεστώς Ερντογάν. Είναι πρόδηλο ότι τα χρονικά περιθώρια για τις

²³ Η Γαλλία από καιρό έχει ξεκινήσει μια φιλόδοξη προσπάθεια εξομάλυνσης των διμερών σχέσεων της με την Ιταλία, προτού η νέα γερμανική κυβέρνηση συνασπισμού βρει τα πατήματά της στη διεθνή σκηνή, εκμεταλλευόμενη το πρόσφορο κλίμα επαφών Μακρόν – Ντράγκι. Οι ενέργειες αυτές οδήγησαν στη σύναψη μιας συνθήκης σταθμό: τη Συνθήκη του Κυρηνάλιου (Quirinale Treaty) η οποία υπεγράφη στις 26 Νοεμβρίου 2021 στο Παλάτσο ντελ Κουρινάλε της Ρώμης. Αξιωματούχοι των δύο χωρών συγκρίνουν τη νέα συνθήκη με την ιστορική Συνθήκη των Ηλυσίων μεταξύ Γαλλίας και Δυτικής Γερμανίας, η οποία υπεγράφη από τον Σαρλ ντε Γκωλ και τον Κόνραντ Αντενάουερ το 1963 και συνέδραμε στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η αλήθεια είναι ότι με τη Συνθήκη του Κυρηνάλιου, Παρίσι και Ρώμη κατέστησαν σαφές ότι επιδιώκουν την ενίσχυση της ανάπτυξης των χωρών του ευρωπαϊκού Νότου ενώ ταυτόχρονα προλείπουν το έδαφος για τη μεταρρύθμιση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης παρακάμπτοντας τις επιφυλάξεις των «φειδωλών» του ευρωπαϊκού Βορρά.

όποιες ενέργειες είναι εξαιρετικά περιορισμένα δεδομένης της αστάθειας της κυβέρνησης Ντράγκι αλλά και των γαλλικών προεδρικών εκλογών τον Απρίλιο του 2022. Επιπλέον, οι στενοί δεσμοί της Ιταλίας με την Τουρκία (οι οποίοι διατηρήθηκαν ακόμη και όταν η Τουρκία παρενέβη με πολεμικά πλοία και παρεμπόδισε τις εργασίες του γεωτρήπανου της ENI στο Οικόπεδο 3 της κυπριακής ΑΟΖ το 2013) θα απαιτήσουν χειρουργικούς χειρισμούς συνεπικουρούμενους από σημαντικά αντισταθμιστικά οφέλη (μέριμνα ώστε να συμπλέκονται τα ελληνοϊταλικά συμφέροντα σε βάθος χρόνου) που ούτως ή άλλως είναι χρήσιμο να υπάρχουν στο τραπέζι για να διαρρήξουν αυτήν τη σχέση.

Η προώθηση μιας τριμερούς δεν σημαίνει ότι η ελληνογαλλική συμφωνία είναι μια «ανεπαρκής» συμφωνία. Αυτό που υπερθεματίζεται είναι ότι αφ' ενός οι εθνικοί στόχοι δύναται και πρέπει να επεκταθούν πέραν της παθητικής αυτοσυντήρησης και αφ' ετέρου ότι, η βαρύτητα/χρησιμότητα της όποιας συμφωνίας υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη τις εκάστοτε συνθήκες που είτε την ενισχύουν, είτε την αποδυναμώνουν. Όπερ σημαίνει ότι η Συνθήκη του Κυρηνάλιου μπορεί να ενεργήσει ανταγωνιστικά εάν για παράδειγμα η δική μας ολιγοπρία επιτρέψει στην Ιταλία να μετατοπίσει τη Γαλλία εγγύτερα στις τουρκικές θέσεις. Υπό αυτό το πρίσμα η ασφαλέστερη οδός για την Ελλάδα θα ήταν ένα συμπαγές τριμερές (συν 1) σχήμα που να ενθαρρύνει την εγγενή τάση της Γαλλίας για ηγετικό ρόλο στην ΕΕ, δεδομένης και της διαφαινόμενης αποκλίνουσας κινητικότητας του γαλλογερμανικού άξονα (δεν είναι τυχαίο ότι οι θορυβημένοι Γερμανοί επιχειρούν αντισταθμιστικές κινήσεις έναντι της Συνθήκης του Κυρηνάλιου), ανεξαρτήτως από το ποια θα είναι η επόμενη γαλλική κυβέρνηση. Διευκρινίζεται δε ότι εάν η Γαλλία εμφανιστεί αρνητική ή παρελκυστική στην προοπτική μιας τριμερούς, τότε η κατάσταση περιπλέκεται και απαιτείται βαθύτερη αιτιακή ανάλυση πέραν της παρούσης.

Επιπλέον, η σκληρή ισχύς Ελλάδας-Γαλλίας-Ιταλίας λαμβάνει άνω του 60% της συνολικής ισχύος της ΕΕ και επομένως είναι λογικό οι Γάλλοι να επιδιώκουν τη συνδρομή Ελλάδας-Ιταλίας στην ευρωπαϊκή αμυντική χειραφέτηση υλοποιώντας το όραμα του Ευρωστρατού. Έτσι εισάγεται και ένα επιπρόσθετο έρεισμα στην προώθηση μιας τριμερούς η οποία παράλληλα αμβλύνει τα όποια αναχώματα αντίστασης εγείρει η Ιταλία έναντι των γαλλικών σχεδιασμών για τη Μεσόγειο.

3.3 Υπονατοϊκός Θύλακος

Η προώθηση της Συνθήκης του Κυρηνάλιου (η οποία ήταν στα σκαριά από το 2017, αρκετό καιρό πριν την AUKUS αλλά και του Ελληνογαλλικού Σύμφωνου Αμυντικής

Συνεργασίας (το οποίο δρομολογήθηκε στις 29 Ιανουαρίου 2020 κατά τη συνάντηση Μακρόν-Μητσοτάκη στο Παρίσι, αν και ο π. ΥΠΕΘΑ Πάνος Παναγιωτόπουλος αναφέρει ότι συζητήθηκε και κατά τις διαπραγματεύσεις για τις φρεγάτες Fremm το 2012-2013), αποδεικνύουν ότι η Γαλλία επί χρόνια επιχειρεί να οικοδομήσει έναν υπονατοϊκό θύλακο,²⁴ με παράλληλη συγκρότηση Ευρωστρατού.

Στις 19 Ιανουαρίου 2022, ο Πρόεδρος Μακρόν αναλύοντας τους στόχους της γαλλικής προεδρίας της ΕΕ δήλωσε ότι «η Ευρώπη πρέπει να εξοπλιστεί όχι από δυσπιστία έναντι των άλλων δυνάμεων αλλά για να εξασφαλίσει την ανεξαρτησία της σε έναν κόσμο βίας, για να μην υποστεί τις επιλογές άλλων, για να είναι ελεύθερη. Πρώτα απ' όλα με τον έλεγχο των συνόρων διά της συγκρότησης μιας διακυβερνητικής δύναμης ταχείας επεμβάσεως». Μια κίνηση που το ΝΑΤΟ και οι ΗΠΑ αντιμετωπίζουν με ένα βαθμό καχυποψίας. Ίσως μάλιστα να μην επιλέχθηκε τυχαία η άκομψη ανακοίνωση/διαχείριση της AUKUS και πιθανώς αποσκοπούσε στο να στείλει ένα σαφές μήνυμα στη Γαλλία, η οποία εμφανίζεται να ορθώνει το ανάστημά της κατάτι ψηλότερα από εκεί που το επιθυμούν οι Βρετανοί και οι Αμερικανοί με την σιωπηρή γερμανική συνηγορία. Στο ίδιο πλαίσιο -καίτοι αποδόθηκε στην παράληψη ακύρωσης του ελληνικού αιτήματος- είναι πιθανό να εντάσσεται και η εκπρόθεσμη κατάθεση «ανταγωνιστικής προσφοράς» των ΗΠΑ για τα εξοπλιστικά του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού, η οποία εκτός των άλλων προμηνύει ζωηρό ενδιαφέρον και πιέσεις για το πρόγραμμα των κορβετών ή/και την αναβάθμιση των φρεγατών MEKO-200HN.

3.4 Το «ανήκομεν εις την Δύσιν» της Ελλάδας

Ο καθηγητής Γεωπολιτικής και Σύγχρονων Στρατιωτικών Τεχνολογιών Κωνσταντίνος Γρίβας σχολιάζοντας τη διπλωματικοπολιτική κινητικότητα/προσαρμοστικότητα της Γαλλίας, παρατηρεί ότι: «Χαλάει το αφήγημα της ενιαίας Δύσης στην οποία πρέπει να υποταχθούμε άνευ όρων αφού «ανήκουμε» σε αυτήν. Όταν αντιληφθείς την ευρωγενή Δύση όχι ως κάτι συμπαγώς μονολιθικό αλλά ως ένα πλουραλιστικό σχήμα με επιμέρους αρχιτεκτονικές μέσα σε αυτό, τότε αρχίζεις να αμφισβητείς το νοηματικό πυρήνα της υποταγής και αρχίζεις να σκέφτεσαι για συμμαχίες και διαφορετικές επιλογές που μπορείς να έχεις μέσα στη Δύση».²⁵

²⁴ Όπως εξηγεί ο καθηγητής Οικονομικής Γεωγραφίας και Γεωπολιτικής Θεωρίας Ιωάννης Μάξης.

²⁵ Μολονότι η ελληνική διπλωματία δείχνει προσφάτως να ανακάμπτει από τον παρατεταμένο λήθαργο, τα εύλογα ερωτήματα που ανακύπτουν είναι: Γιατί οι ελληνικές πολιτικές ηγεσίες δυσκολεύονται να αντιληφθούν τη νέα πραγματικότητα που διαμορφώνουν οι ανακατατάξεις των συμμαχικών/εταιρικών συγκλίσεων ή αποκλίσεων που είναι απόρροια της μετατόπισης του

Στην περίπτωση της Ελλάδας, αποδεικνύεται ότι η αποφυγή σύστασης κρατικών επιτελείων παραγωγής στρατηγικής, απαλλαγμένων από κομματικές παρωπίδες, όπως για παράδειγμα το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας (ένα όργανο σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα αλλά προσαρμοσμένο στα ελληνικά δεδομένα), υπονομεύει το γεωπολιτικό δυναμικό της χώρας. Το νέο στρατηγικό σχέδιο του υπουργείου Εξωτερικών για την περίοδο 2022-2025 εκτιμάται ότι είναι στη σωστή κατεύθυνση αλλά δεν επαρκεί. Ο καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Στρατηγικών Σπουδών Παναγιώτης Ήφαιστος εύστοχα επισημαίνει ότι «οι συμμαχίες ακόμη και οι πιο αξιόπιστες δεν αναπληρώνουν την απουσία ή τα ελλείμματα μιας εθνικής στρατηγικής». Ενώ ο στοχαστής και θεωρητικός του πολέμου Παναγιώτης Κονδύλης στο βιβλίο του «Πλανητική πολιτική μετά τον ψυχρό πόλεμο» (1992) ξεκαθαρίζει ότι «Καμία προστασία και καμία συμμαχία δεν κατασφαλίζει τελειωτικά οποιον βρίσκεται μαζί της σε σχέση μονομερούς εξάρτησης. Η αξία μιας συμμαχίας για μια ορισμένη πλευρά καθορίζεται από το ειδικό βάρος της πλευράς αυτής μέσα στο πλαίσιο της συμμαχίας. Ισχυροί σύμμαχοι είναι άχρηστοι σ' όποιον δεν διαθέτει ο ίδιος σεβαστό ειδικό βάρος, εφ' όσον ανάλογα με τούτο εδώ αυξομειώνεται το ενδιαφέρον των ισχυρών».

3.5 Οι προκλήσεις της Μεσογείου

Η Γαλλία ήδη από το 2008 εκδήλωσε την πρόθεσή της για διακρατικές δράσεις στη Μεσόγειο συστήνοντας την «Union pour la Méditerranée» η οποία αποσκοπούσε στη συνεργασία/διάλογο των κρατών μελών της ΕΕ με τις αραβικές και μη παραμεσόγειες χώρες καθώς και το Ισραήλ. Η εν λόγω εξαιρετικά φιλόδοξη πρωτοβουλία βέβαια δεν ευοδώθηκε προσκρούοντας στην πολυσύνθετη αρχιτεκτονική ασφάλειας της περιοχής, και στις περιορισμένες/εύθραυστες σχέσεις ορισμένων εκ των εμπλεκόμενων κρατών. Παρά ταύτα διατυπώθηκαν ξεκάθαρα οι γαλλικές βλέψεις οι οποίες καταδεικνύουν ότι οι συμφωνίες με Ελλάδα-Ιταλία δεν ήταν συγκυριακά ή αντανακλαστικά φαινόμενα. Αντιθέτως, συναποτελούν επιμέρους στοιχεία της ίδιας γαλλικής στρατηγικής που οικοδομείται βαθμηδόν (ενεργοποιήθηκε με έναυσμα την

παγκόσμιου γεωπολιτικού και γεωοικονομικού κέντρου βάρους από τη Δύση στην Ανατολή; Την παραβλέπουν συλλήβδην λόγω γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής αμβλύνουσις; Είναι ορθολογικό για ένα κράτος να λειτουργεί ως δορυφόρος ή εξάρτημα της Δύσης αντί να συμμετέχει και να συναλλάσσεται στη βάση των εθνικών προτεραιοτήτων; Είναι μήπως κράτος μειωμένης κυριαρχίας αυτό που τοποθετεί το εθνικό συμφέρον στην προκρούστεια κλίνη του «προβλέψιμου συμμάχου» ενώ αποκλίνει από «κόκκινες γραμμές» και εμφανίζεται διαλλακτικό ακόμη και στην υπεράσπιση θεμελιωδών κυριαρχικών δικαιωμάτων; Ή μήπως μια εναλλακτική εθνοκεντρική στρατηγική ενέχει πολιτικό ρίσκο χωρίς απαραίτητα να αποφέρει απτά εκλογικά οφέλη;

AUKUS) και στοχεύει συγχρόνως και στην περίσφιξη/ανάσχεση της Τουρκίας, με την οποία έχει αντικρουόμενα συμφέροντα. Προς τούτο, ένα τριμερές συν 1 σχήμα δημιουργεί την ιδανική «ζώνη περίσφιξης/ανάσχεσης» της Τουρκίας ακυρώνοντας το ανυπόστατο και μαξιμαλιστικό Δόγμα της Γαλάζιας Πατρίδας. Δεδομένου μάλιστα ότι η τριμερής συν 1, Ελλάδα-Κύπρου-Ισραήλ-Αμερικής, υποβαθμίστηκε με το non-paper του Στέιτ Ντιπάρτμεντ που αποσύρει την αμερικανική υποστήριξη στον αγωγό EastMed, ένα εναλλακτικό τριμερές συν 1 σχήμα καθίσταται ακόμη πιο αναγκαίο για το σκοπό αυτό.

Τέλος, η γεωστρατηγική αξία της Μεσογείου για τη Γαλλία, εκτός των πλούσιων ενεργειακών κοιτασμάτων της Θάλασσας του Λεβάντε, έγκειται -και- στο γεγονός ότι λειτουργεί ως γέφυρα που την ενώνει με την αφρικανική ήπειρο και το αποικιακό/αυτοκρατορικό παρελθόν της. Εν παραλλήλω, από την Αφρική και δη το Σαχέλ και το Νίγηρα, προέρχεται περί το 45-50% του ουρανίου που απαιτείται για τα γαλλικά πυρηνικά εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία καλύπτουν το 70% των ενεργειακών αναγκών της χώρας. Κατά συνέπεια, ο έλεγχος της Μεσογείου συνιστά μείζον ζήτημα ενεργειακής ασφάλειας για τη Γαλλία. Μια άλλη πτυχή αφορά και στα πλούσια κοιτάσματα χρυσού του Σουδάν, Τσαντ και Νίγηρα τα οποία αποτελούν μήλον της έριδος. Οι όποιες διπλωματικοπολιτικές διεργασίες και αποφάσεις που αφορούν το Σαχέλ και την Αφρική εν γένει, είναι απαραίτητο να συνυπολογίζουν όλες τις παραμέτρους.

Συμπεράσματα

Η ελληνογαλλική συμφωνία στρατηγικής εταιρικής σχέσης προβλέπει αμοιβαία στρατιωτική βοήθεια σε περίπτωση ένοπλης επίθεσης τρίτης χώρας, ακόμη και μέλους του ΝΑΤΟ, σε μία από τις δύο χώρες. Η Ελλάδα επιδιώκει τέτοιες συμφωνίες με ευρωπαϊκές χώρες τα τελευταία 40 χρόνια, ώστε η Ευρώπη να μπορεί να παρέμβει εκεί όπου το ΝΑΤΟ και τα Ηνωμένα Έθνη διστάζουν να επέμβουν.

Οι στρατηγικές εταιρικές σχέσεις απαιτούν ανατροφοδότηση/ενίσχυση και όποτε κρίνεται αναγκαίο να αναδιαμορφώνονται, έτσι ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμισή τους σε αναλώσιμες/καιροσκοπικές.

Ενέχει κινδύνους οι διεθνείς συμφωνίες να προβάλλονται με τρόπο που να καλλιεργεί την εσφαλμένη αίσθηση ασφάλειας. Είναι απαραίτητη η ερμηνεία και ανάλυσή τους με ρεαλιστικά κριτήρια. Η αμυντική συνδρομή είναι ένα ισχυρό εργαλείο, καίτοι στη στρατηγική ανάλυση δεν θεωρείται αυτόματη, δεδομένη και εγγυημένη, εφόσον εξαρτάται από τα εκάστοτε στρατηγικά συμφέροντα. Οι συμμαχικές συγκλίσεις είναι οπωσδήποτε ενισχυτικές αλλά καμία συμφωνία δεν δύναται να καλύψει την έλλειψη βούλησης υπεράσπισης της εθνικής ακεραιότητας ενός κράτους. Ο Hans Morgenthau, ένας από τους διαμορφωτές της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής, διευκρινίζει ότι «βιώσιμο είναι εκείνο το κράτος το οποίο διαθέτει επαρκή ισχύ και εθνική στρατηγική για να εφαρμόζει τις πρόνοιες του διεθνούς δικαίου που αφορούν την κυριαρχία της Επικράτειάς του».

Η ελαφρότητα της θεσμικής Ευρώπης που δικαιώνει τον χαρακτηρισμό της ως «πολιτικό νάνο», σε συνδυασμό με την αμερικανική ριζική ανασύνταξη δυνάμεων, δημιουργούν ευκαιρίες αλλά και κινδύνους στην ευρύτερη περιοχή μας επιτείνοντας την ανάγκη για προδραστικές (proactive) ενέργειες στρατηγικού χαρακτήρα.

Οι αναχρονιστικές και επιφανειακές αναγνώσεις του αναδυόμενου νέου πολυπολικού διεθνούς συστήματος, υπονομεύουν το γεωπολιτικό δυναμικό της χώρας, και απαιτούν μια εκ βάθρων αναδιαμόρφωση του συστήματος λήψης αποφάσεων. Όπως εμφατικά τόνιζε ο Περικλής: «περισσότερο φοβούμαι τα ιδικά μας σφάλματα παρά τα σχέδια των εχθρών μας».²⁶

Τρεις δεκαετίες μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, το σκεπτικό που νομιμοποιεί την πολιτική εξαγωγής όπλων της Γαλλίας παραμένει σε ισχύ. Κανένας παράγοντας κατά του εμπορίου όπλων δεν έχει καταφέρει ακόμη να το χαλάσει.

²⁶ Πλατιάς Α. (2010). *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη* (Θουκυδίδου Α144). Αθήνα: Εστία.

Σύμφωνα με αυτό το δόγμα, οι πωλήσεις όπλων είναι απαραίτητες για τη γαλλική κυριαρχία, επειδή οι εγχώριες παραγγελίες δεν επαρκούν για να διατηρήσουν το ευρύ φάσμα των ανεξάρτητων, τεχνολογικά προηγμένων αμυντικών εταιρειών των οποίων τα προϊόντα καθιστούν τη Γαλλία κυρίαρχη στον τομέα της ασφάλειας. Το δόγμα έχει ενισχυθεί δομικά σε βαθμό που θα είναι δύσκολο για οποιαδήποτε γαλλική κυβέρνηση να διακόψει την εξάρτησή της.

Η αναβάθμιση των οπλικών συστημάτων από την Ελλάδα στο πλαίσιο της συμμαχίας-συνεργασίας Ελλάδας και Γαλλίας, ανοίγει προοπτικές για την Ελλάδα σύναψης νέων ανάλογων συμφωνιών με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, υπό την αβεβαιότητα των αναδυόμενων περιφερειακών απειλών και την ανάγκη δημιουργίας ενός ευρύτερου ευρωπαϊκού κλίματος ασφαλείας.

Σε περίπτωση μίας ελληνοτουρκικής σημειακής κρίσης ή εμπλοκής, η Ελλάδα παρά τις προβλέψεις της ελληνογαλλικής συμφωνίας και τις καλές σχέσεις με τον δυτικό κόσμο, δεν πρέπει να αναμένει από NATO, ΕΕ ή Γαλλία να εγγυηθούν την εσωτερική της ασφάλεια. Οφείλει να χαράξει τη στρατηγική της πολιτική, με γνώμονα ότι η εξασφάλιση της εθνικής της ασφάλειας εξαρτάται αποκλειστικά από τις δικές της δυνατότητες.

Καθώς οι εντάσεις μεταξύ Τουρκίας και Ελλάδας συνεχίζονται στην ανατολική Μεσόγειο, η Ελλάδα, μαζί με τις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Βρετανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Ισραήλ, την Αίγυπτο και την ελληνική Κύπρο, προγραμματίζουν και πραγματοποιούν κοινές ασκήσεις. Σύμφωνα με την Τουρκία, ο σχηματισμός νέων συμμαχιών εντός του NATO, η αγορά στρατιωτικών όπλων και η υποστήριξη των κρατών μελών του NATO θα βλάψουν το «πνεύμα της αλληλεγγύης του NATO» και τις διμερείς σχέσεις.

Η Τουρκία έχει επιδοθεί σε συνεχιζόμενες ενέργειες «ενδιάμεσου πολέμου» στην περιφέρεια της και επιχειρεί με τα στρατιωτικά και μη στρατιωτικά εργαλεία κρατικής ισχύος να κερδίσει αυτόν τον πόλεμο. Ο τουρκικός στρατός ορίζει τον ενδιάμεσο πόλεμο ως στρατηγική προσπάθεια κυβερνητικού και γεωστρατηγικού προσανατολισμού, με σκοπό, όλες οι δράσεις, μέχρι και τη χρήση συμβατικών στρατιωτικών δυνάμεων στις περιφερειακές συγκρούσεις, να υποτάσσονται σε μια εκστρατεία παραπλάνησης. Η Τουρκία θεωρεί την συνεχιζόμενη αντιπαλότητα με το σύνολο του Ελληνισμού (Ελλάς-Κύπρος), ως παραδείγματα «υβριδικού πολέμου ή σύγκρουση της γκρίζας ζώνης». Ο τουρκικός στρατός εστιάζει ενεργά στην προετοιμασία του για μελλοντικές συγκρούσεις σχετικά με την αύξηση των

δυνατοτήτων του που αξιολογεί ότι είναι απαραίτητες για επιτυχείς πολέμους τέτοιου είδους. Θωλώνοντας τα εννοιολογικά όρια μεταξύ πολέμου και ειρήνης η Τουρκία συχνά δημιουργεί μια στρατικοποίηση της πολιτικής με πολωμένο τρόπο και προκαθορισμένα πρότυπα πολιτικής δραστηριότητας, τα οποία διαφορετικά δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν μέρος της ευρύτερης σύγκρουσης. Οπότε, μέρος της θεραπείας για την κακή κατανόηση ορισμένων από τα γεωπολιτικά μας προβλήματα δεν είναι να συγχέουμε τη γεωπολιτική, με τον ανταγωνισμό ισχύος μεταξύ των αντιπάλων ή τις προσπάθειες επιρροής στον πόλεμο, αλλά να τονίσουμε την τακτική στα προβλήματα και τον επιχειρησιακό σχεδιασμό πάνω από στρατηγικές. Ο Ελληνισμός και οι Γάλλοι σύμμαχοί μας πρέπει να κατανοήσουμε τη σύλληψη της Άγκυρας των υβριδικών πολέμων για την επιτυχή αντιμετώπιση των μέσων που εμπλέκονται σε αυτούς τους πολέμους ειδάλλως η ελληνογαλλική συμμαχία κινδυνεύει να κερδίσει ατομικές μάχες, αλλά χάνοντας έναν πόλεμο που δεν γνωρίζει. Η ρήτρα αμυντικής συνδρομής με τους Γάλλους έχει αναλύσει τα βασικά δομικά στοιχεία της τουρκικής στρατιωτικής απειλής, αλλά μέχρι στιγμής δεν έχει καταφέρει να συνθέσει αυτά τα δομικά στοιχεία με τις απόψεις του τουρκικού στρατού ενός μελλοντικού πολέμου. Δεν μπορούμε να επιτύχουμε αντιμετώπιση της τουρκικής απειλής χωρίς κατανόηση της τουρκικής στρατιωτικής σκέψης ολιστικά.

Η Ελλάδα είναι πολύ ενεργή στη διπλωματία και στην ανάπτυξη σχέσεων με άλλες χώρες, παρά τις οικονομικές δυσκολίες. Τον τελευταίο χρόνο, αύξησε τη συνεργασία της στην άμυνα και την ασφάλεια με τις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Γαλλία με την πλήρη υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Αθήνα έχει επεκτείνει τις σχέσεις της με τη Σαουδική Αραβία, το Μπαχρέιν, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, την Ιορδανία, την Αίγυπτο και τη Λιβύη, ενώ επιδεικνύει ισχύ στη Μεσόγειο. Η αγορά πολεμικού υλικού από τη Γαλλία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, η υπογραφή στρατιωτικής συμφωνίας με το Ισραήλ και η διεξαγωγή πολυάριθμων στρατιωτικών ασκήσεων με αραβικές χώρες στη Μεσόγειο είναι μεταξύ των ενεργειών της Ελλάδας που έχουν προκαλέσει ανησυχίες και διαμαρτυρίες στην Τουρκία..

Η απόκτηση υψηλής τεχνολογίας και μεγάλης εμβέλειας στρατηγικών οπλικών συστημάτων από την Ελλάδα, θα λειτουργήσει ως πολλαπλασιαστής ισχύος στο Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Η ελληνογαλλική συμφωνία αποτελεί μία ρεαλιστική πολιτική επιλογή, που αποσκοπεί στον κατευνασμό των τουρκικών απειλών μέσω εξισορρόπησης ισχύος, στην ενδυνάμωση της ευρωπαϊκής ασφάλειας, στην εξασφάλιση της ειρήνης στην ευρύτερη περιοχή και στην αναβάθμιση της

ενεργειακής ασφάλειας στην Ευρώπη με την αναδυόμενη προοπτική γεώτρησης υδρογονανθράκων.

Προτάσεις

Η Ελλάδα σε πολιτικό επίπεδο ορμώμενη από τις τρέχουσες εξελίξεις της Ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και την παγκόσμια καταδίκη των Ρωσικών ενεργειών οφείλει να θέσει στη σύμμαχο Γαλλία το κρίσιμο θέμα επίλυσης του Κυπριακού. Η Γαλλία με γνώμονα την εξυπηρέτηση και των δικών της συμφερόντων στην ανατολική Μεσόγειο μπορεί να συνδράμει αποφασιστικά στην επίλυση του Κυπριακού. Ως μόνιμο μέλος του Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. μπορεί να προτείνει και να στηρίζει μία βιώσιμη λύση ενδεχόμενης δικοινοτικής κυπριακής ένωσης και δημιουργίας μίας ενιαίας Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία θα ενισχύσει τη σταθερότητα στην περιοχή της ΝΑ Μεσογείου και θα εγγυηθεί την ομαλή οικονομικής εκμετάλλευσης των υδρογονανθράκων.

Η συμμετοχή της Ελλάδας σε γαλλικά επιχειρηματικά προγράμματα που μπορούν εν δυνάμει να εξυπηρετήσουν και ελληνικά συμφέροντα θα ενισχύσει την ελληνική επιχειρηματικότητα.

Η οικοδόμηση μιας πολυδιάστατης οικονομικής συνεργασίας με την Γαλλία, και η προσέλκυση Γάλλων επενδυτών στην χώρα θα ενισχύσουν σημαντικά την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας. Οι αμοιβαίες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις στους τομείς της τεχνολογίας και της καινοτομίας, δυνατόν προσδώσουν νέα αναπτυξιακή προοπτική.

Η σύναψη διμερών ή πολυμερών σχέσεων της Ελλάδας με άλλες χώρες πρέπει να συνεχισθεί με την ίδια ένταση. Οι σχέσεις αυτές θα προσδώσουν στην Ελλάδα στρατηγικό πλεονέκτημα στην ευρύτερη περιφέρεια της Μεσογείου και θα αναβαθμίσουν το επίπεδο εμπιστοσύνης της Γαλλίας απέναντι στις ελληνικές πολιτικές θέσεις. Η αξιοποίηση πολιτικών και διπλωματικών μέσων υπό μία ενιαία στρατηγική, πρέπει να αποτελεί διαρκή στόχο και επιδίωξη για την Ελλάδα.

Η Ελλάδα πρέπει να εστιάσει στον στρατηγικό οικονομικό της σχεδιασμό, εκμεταλλεζόμενη τον γεωοικονομικό ρόλο που κατέχει στη ΝΑ Ευρώπη και τη Μεσόγειο. Η ελληνογαλλική συμφωνία, σε συνάρτηση με τις εξελίξεις στην Ουκρανία και τον ενεργειακό αποκλεισμό της Ρωσίας, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα κλειδί ειρήνευσης στην ευρύτερη περιοχή και το προπέτασμα για τη διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας στην Ευρώπη με τη γεώτρηση υδρογονανθράκων. Η εκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών φυσικών πόρων της ανατολικής Μεσογείου, φαντάζει πλέον ως αδήριτη αναγκαιότητα για την Ευρώπη παρέχοντας στην Ελλάδα

την ευκαιρία ανάληψης θέσης ρυθμιστή στο πλέγμα του παγκόσμιου ενεργειακού χάρτη, δεδομένου και του αυξημένου ρόλου της αμερικανικής παρουσίας στη ΝΑ Μεσόγειο μετά την τελευταία συμφωνία μαμούθ για παροχή LNG στην ΕΕ, και της δραστηριοποίησης των ExxonMobil και Qatar Petroleum στην κυπριακή ΑΟΖ.

Η στρατηγική σύμπραξη Ελλάδας - Γαλλίας θα συνδράμει στην αναβάθμιση των αποτρεπτικών στρατιωτικών δυνατοτήτων της χώρας με την προώθηση των εξοπλιστικών συνεργασιών, την εντατικοποίηση της συνεργασίας των ΕΔ των δύο χωρών σε πολλούς τομείς όπως για παράδειγμα στην εκπαίδευση, στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας, στη συλλογή πληροφοριών. Η συνεργασία σε στρατηγικό επίπεδο πρέπει να εξελιχθεί στη βάση σύναψης νέων Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης και Ασφάλειας, μέσω των οποίων θα διασφαλισθεί ένα εγγυημένο περιβάλλον ασφαλείας και θα αποτραπούν οι όποιες τουρκικές επεκτατικές βλέψεις σε Αιγαίο και ανατολική Μεσόγειο.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Ήφαιστος, Π., (2000). Διπλωματία και Στρατηγική των Μεγάλων Ευρωπαϊκών Δυνάμεων Γαλλίας-Γερμανίας- Μεγάλης Βρετανίας. Αθήνα: Ποιότητα..
- Κόλμερ, Κ., (2018). Η γεωπολιτική υπεραξία της Ελλάδος. Αθήνα: Λιβάνης - Νέα Σύνορα.
- Τσάκωνας, Π. και Ντόκος, Θ. (2019). Στρατηγική Σταθερότητας και «Ειρηνικής Πίεσης». Αθήνα: Παπαζήσης.
- Πλατιάς Α. (2010). Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στον Θουκυδίδη. Αθήνα: Εστία.
- Ήφαιστος, Π., (2003). Οι διεθνείς Σχέσεις ως Αντικείμενο Επιστημονικής Μελέτης στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό: Διαδρομή, Αντικείμενο, Περιεχόμενο και Γνωσιολογικό Υπόβαθρο. Αθήνα: Ποιότητα.
- Brezinski, Z. (1998). Η Μεγάλη Σκακιέρα. Αθήνα: Λιβάνης.
- Nouschi, Andre, (2003). Η Μεσόγειος στον 20ο Αιώνα. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Μαργαρίτης, Γ., (2014). Πλημμυρίδα και άμπωτη (σ. 37-38). Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ (2021). «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια». Αθήνα, 1 Οκτωβρίου 2021.
- Τσαϊλάς Δ. (6 Οκτ 21). Η αμοιβαία αμυντική συνδρομή Ελλάδας-Γαλλίας χρειάζεται Στρατηγική
<https://www.anixneuseis.gr/%ce%b4%ce%b7%ce%bc%ce%ae%cf%84%cf%81%ce%b7%cf%82-%cf%84%cf%83%ce%b1%cf%8a%ce%bb%ce%ac%cf%82-%ce%b7-%ce%b1%ce%bc%ce%bf%ce%b9%ce%b2%ce%b1%ce%af%ce%b1-%ce%b1%ce%bc%cf%85%ce%bd%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ae/>
- Παρέμβαση Υπουργού Εξωτερικών, Νίκου Δένδια, στην Ολομέλεια της Βουλής κατά τη συζήτηση και ψήφιση του Σ/Ν για Κύρωση της Συμφωνίας Ελλάδας-Γαλλίας (07.10.2021) <https://www.mfa.gr/epikairoτητα/proto-thema/parembase-upourgou-exoterikon-nikou-dendia-sten-olomeleia-tes-boules-kata-te-suzetese-kai-psephise-tou-sn-gia-kurose-tes-sumphonias-elladas-gallias-07102021.html>

Η ουσία και η προοπτική της συμφωνίας αμυντικής συνεργασίας Ελλάδας – Γαλλίας | Του Χρήστου Γκουγκουρέλα <https://eptanews.gr/apopsi/i-oysia-kai-i-prooptiki-tis-symfonias-amyntikis-synergasias-elladas-gallias-toy-christoy-gkoygkoyrela/>

Μ. Σχοινιάς: Βήμα προς την αμυντική ένωση η αμυντική συνεργασία Ελλάδας – Γαλλίας <https://www.kathimerini.gr/society/561517873/m-schoinas-vima-pros-tin-amyntiki-enosi-i-amyntiki-synergasia-elladas-gallias/>

Ελλάδα-Γαλλία: Διευρύνονται οι προοπτικές συνεργασίας στα εξοπλιστικά <https://www.defence-point.gr/news/ellada-gallia-dieyrynontai-oi-prooptikes-synergasias-sta-exoplistika>

Τα «κλειδιά» της συμφωνίας Ελλάδας - Γαλλίας για την άμυνα και την ασφάλεια <https://www.sofokleousin.gr/ta-kleidia-tis-istorikis-symfonias-elladas-gallias-gia-tin-amyna->

Η Ελλάδα και η Μόνιμη Διαρθρωμένη Συνεργασία ΕΕ στον τομέα της ασφάλειας και άμυνας <https://www.gdpeads.mod.mil.gr/ellada-monimi-diarthromeni-synergasia-ee-ston-tomea-tis/>

Ξενόγλωσση

Beraud-Sudreau L., (2020). French Arms Exports. The Business of Sovereignty. London: The International Institute for Strategic Studies.

Tsaltas G., Cheila E., Koliopoulos C. (2013) Security and Cooperation in the Mediterranean: Challenges & Opportunities, Αθήνα: Ποιότητα.

Morgenthau H and Thompson K. (1997). Politics Among Nations, 6th Edition, New York: McGraw Hill.

U.S., Britain and France Strike Syria Over Suspected Chemical Weapons Attack. Ανακτήθηκε την 17 Μαρ 22 από τη διεύθυνση <https://www.nytimes.com/2018/04/13/world/middleeast/trump-strikes-syria-attack.html>.

Athanasopoulos, A. (2020). The Paris-Athens-Ankara triangle: A game for influence in the Eastern Mediterranean https://www.eliamep.gr/en/publication_/το-τριγωνο-παρισι-αθηνα-αγκυρα-ενα-παι/

Gas fields and tensions in the eastern Mediterranean. (2020, October 26). [www.euractiv.com.https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/gas-fields-and-tensions-in-the-eastern-mediterranean/](https://www.euractiv.com/section/energy-environment/news/gas-fields-and-tensions-in-the-eastern-mediterranean/)

Greece external relations briefing: Greece and France come closer – China – CEE Institute. (2020).<https://china-cee.eu/2020/04/06/greeceexternal-relations-briefing-greece-and-france-come-closer/>

Takuba Task Force https://en.wikipedia.org/wiki/Takuba_Task_Force.

AUKUS<https://en.wikipedia.org/wiki/AUKUS>.

Παράρτημα «Α» Κείμενο Συμφωνίας

10305

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

8 Οκτωβρίου 2021

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 187

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4841

Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Πίνακας περιεχομένων
Άρθρο πρώτο Κύρωση Συμφωνίας
Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια
Τίτλος Ι ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
Άρθρο 1 Αντικείμενο συνεργασίας
Άρθρο 2 Μέσα συνεργασίας
Άρθρο 3 Ευθύνη μερών για άμυνα και ασφάλεια
Άρθρο 4 Συχνότητα διαβουλεύσεων
Άρθρο 5 Διεξαγωγή ετήσιων στρατηγικών διαλόγων
Άρθρο 6 Αντικείμενο διαβουλεύσεων
Άρθρο 7 Ανταλλαγή απόψεων και εναρμόνιση θέσεων για κρίσιμα ζητήματα
Άρθρο 8 Διαβούλευση σε θέματα NATO
Άρθρο 9 Διευθύνουσα Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου
Τίτλος ΙΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Άρθρο 10 Αντικείμενο συνεργασίας
Άρθρο 11 Αντικείμενο διαβουλεύσεων
Άρθρο 12 Ανταλλαγές αναλύσεων επί ενεργειακών θεμάτων
Άρθρο 13 Διεύρυνση συνεργασίας Υπουργείων Εξωτερικών

Άρθρο 14 Συνεργασία στο πλαίσιο του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών

Τίτλος ΙΙΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ
Άρθρο 15 Αντικείμενο συνεργασίας
Άρθρο 16 Αντικείμενο διαβουλεύσεων
Άρθρο 17 Στόχος στρατιωτικής συνεργασίας
Άρθρο 18 Μορφές συνεργασίας
Άρθρο 19 Υποχρέωση ενημέρωσης για αμυντικές πρωτοβουλίες
Άρθρο 20 Αμοιβαία διευκόλυνση πρόσβασης σε εκπαιδευτικές κατάρτιση
Άρθρο 21 Προώθηση δραστηριοτήτων εκπαίδευσης
Άρθρο 22 Ανταλλαγή πληροφοριών
Άρθρο 23 Συναντήσεις Επιτελείων
Τίτλος ΙV ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
Άρθρο 24 Αντικείμενο συνεργασίας
Άρθρο 25 Ανάπτυξη βιομηχανικής εταιρικής σχέσης
Άρθρο 26 Επιτροπή εξοπλισμών
Άρθρο 27 Προεδρεύων επιτροπής εξοπλισμών
Τίτλος V ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ
Άρθρο 28 Επίλυση διαφορών
Άρθρο 29 Δαπάνες εφαρμογής
Άρθρο 30 Εφαρμογή συμφωνίας
Άρθρο 31 Ισχύς, τροποποίηση και καταγγελία συμφωνίας
Άρθρο δεύτερο Έναρξη ισχύος

Άρθρο πρώτο Κύρωση Συμφωνίας

Κυρώνεται και έχει την ισχύ, που προβλέπει η παρ. 1 του άρθρου 28 του Συντάγματος, η Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια, που υπογράφηκε στο Παρίσι, στις 28 Σεπτεμβρίου 2021, το πρωτότυπο κείμενο της οποίας στην ελληνική και στη γαλλική γλώσσα έχει ως εξής:

Συμφωνία
μεταξύ
της Κυβέρνησης της Ελληνικής Δημοκρατίας
και
της Κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας
για την εγκαθίδρυση στρατηγικής εταιρικής σχέσης
για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια

Η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας

και

η Κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας,

εφεξής αποκαλούμενες «τα Μέρη»,

Υπενθυμίζοντας τους σκοπούς και τις αρχές που περιέχονται στον Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

Αναγνωρίζοντας ότι η Ελλάδα και η Γαλλία έχουν μία μακρά, στενή, και διαρκή σχέση που βασίζεται σε κοινές αξίες και στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και στον σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας,

Λαμβάνοντας υπόψη τη Συνθήκη Βορείου Ατλαντικού που υπεγράφη στην Ουάσιγκτον στις 4 Απριλίου 1949,

Λαμβάνοντας υπόψη τη Σύμβαση μεταξύ των Κρατών Μελών της Συνθήκης Βορείου Ατλαντικού επί του Νομικού Καθεστώτος των Δυνάμεων αυτών, που υπεγράφη στο Λονδίνο στις 19 Ιουνίου 1951, εφεξής αποκαλούμενη «NATO SOFA»,

Λαμβάνοντας υπόψη τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, που υπεγράφη στο Μάαστριχτ στις 7 Φεβρουαρίου 1992, ιδίως το άρθρο 42,

Λαμβάνοντας υπόψη την κοινή Διακήρυξη της 6ης Ιουνίου 2008 του Πρωθυπουργού της Ελληνικής Δημοκρατίας και του Προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας σχετικά με την άμυνα και την ασφάλεια, η οποία υπογράμμιζε τη θέληση των δυο χωρών να συνεισφέρουν από κοινού στην οικοδόμηση μιας ισχυρής και αυτόνομης Ευρώπης της Άμυνας και στην ενίσχυση της συνεργασίας τους στον επιχειρησιακό στρατιωτικό τομέα,

Λαμβάνοντας υπόψη την ελληνο-γαλλική Διακήρυξη σχετικά με τη Στρατηγική Εταιρική Σχέση για το μέλλον, η οποία υπεγράφη από τον Πρωθυπουργό της Ελληνικής Δημοκρατίας και τον Πρόεδρο της Γαλλικής Δημοκρατίας στις 23 Οκτωβρίου 2015 καθώς και τον σχετικό Οδικό Χάρτη ο οποίος υπεγράφη από τον Έλληνα και τον Γάλλο Πρωθυπουργό στις 3 Ιουνίου 2016,

Επιθυμώντας να ενισχύσουν και να εντατικοποιήσουν περαιτέρω τη συνεργασία τους στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας επί τη βάση του αμοιβαίου συμφέροντος και της αλληλεγγύης και στοχεύοντας στην αμοιβαία διαφύλαξη και προστασία της ασφάλειας, της κυριαρχίας, της ανεξαρτησίας και της εδαφικής ακεραιότητας των δύο χωρών καθώς και στην προώθηση της ασφάλειας και της ευημερίας σε περιοχές κοινού ενδιαφέροντος,

Επιθυμώντας να συμβάλλουν στην ειρήνη και την ασφάλεια στην Ευρώπη, ιδίως στην περιοχή της Μεσογείου,

Έχοντας ως στόχο να συμβάλλουν στην ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας και της κυριαρχίας της Ευρώπης,

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η στρατηγική εταιρική σχέση τους συμβάλλει στην διεθνή ειρήνη και ασφάλεια,

Συμφώνησαν να εγκαθιδρύσουν μία στρατηγική εταιρική σχέση για τη συνεργασία στην άμυνα και την ασφάλεια ως εξής:

I - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άρθρο 1

Τα Μέρη διαβουλεύονται σε τακτική βάση επί όλων των θεμάτων άμυνας και ασφάλειας κοινού ενδιαφέροντος, ιδίως στον πολιτικό τομέα, στον στρατιωτικό τομέα και στον τομέα της αμυντικής βιομηχανίας, εντός του πλαισίου των αμοιβαίων δεσμεύσεων ασφαλείας που έχουν αναληφθεί βάσει δεσμευτικών και για τα δύο συνθηκών και συμφωνιών και επιδιώκοντας την πλήρη εφαρμογή αυτών, λαμβάνοντας υπόψη ότι η εξέλιξη του διεθνούς και περιφερειακού περιβάλλοντος ασφαλείας και άμυνας, δημιουργεί και για τα δύο κράτη συμφέροντα ασφαλείας που συνδέονται στενά μεταξύ τους, ιδίως σε περίπτωση κρίσης, αύξησης των εντάσεων ή ένοπλης επίθεσης όπως προβλέπεται στο άρθρο 2,

Άρθρο 2

Τα Μέρη παρέχουν το ένα στο άλλο βοήθεια και συνδρομή, με όλα τα κατάλληλα μέσα που έχουν στην διάθεσή τους, κι εφόσον υφίσταται ανάγκη με τη χρήση ένοπλης βίας, εάν διαπιστώσουν από κοινού ότι μία ένοπλη επίθεση λαμβάνει χώρα εναντίον της επικράτειας ενός από τα δύο, σύμφωνα με το Άρθρο 51 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

Άρθρο 3

Τα Μέρη έχουν την κύρια ευθύνη για την άμυνα και ασφάλειά τους, και, ενώ ο Οργανισμός της Συνθήκης Βορείου Ατλαντικού (ΝΑΤΟ) παραμένει το θεμέλιο της συλλογικής τους άμυνας, συνεχίζουν να ενισχύουν την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας της Ε.Ε., η οποία πρέπει να συμπεριλαμβάνει την προοδευτική διαμόρφωση μίας Πολιτικής Άμυνας της Ένωσης.

Άρθρο 4

Οι Υπουργοί Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών της Ελλάδας και της Γαλλίας διαβουλεύονται σε τακτική βάση και όταν καθίσταται αναγκαίο, ιδίως ενόψει των εξελίξεων της στρατηγικής κατάστασης σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Άρθρο 5

Οι πολιτικές Διορθώσεις των αρμόδιων Υπουργείων διεξάγουν επίσιους στρατηγικούς διαλόγους, πέραν των συναντήσεων των Επιτελείων, των επιτροπών εξοπλιστικών προγραμμάτων ή οποιονδήποτε άλλων τεχνικών επιτροπών οι οποίες θεωρούνται αναγκαίες.

Άρθρο 6

Οι διαβουλεύσεις καλύπτουν τα θέματα κοινού ενδιαφέροντος, όπως το παγκόσμιο στρατηγικό περιβάλλον, τα περιφερειακά ζητήματα (κυρίως στις περιοχές της Μεσογείου, της Μέσης Ανατολής, της Αφρικής και των Βαλκανίων), την ενίσχυση των ικανοτήτων των Ευρωπαίων, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, τη διάδοση των Όπλων Μαζικής Καταστροφής, τον έλεγχο των εξοπλισμών, τις ενεργειακές προκλήσεις, τη μετανάστευση, τη θαλάσσια ασφάλεια, τις υβριδικές απειλές, την παραπληροφόρηση, τις ρηζικέλευθες τεχνολογίες και την τεχνητή νοημοσύνη.

Άρθρο 7

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανταλλαγή απόψεων και, στο μέτρο του οφικτού, στην εναρμόνιση των θέσεων για κρίσιμα ζητήματα σχετικά με αμυντικές πρωτοβουλίες της ΕΕ, αναφορικά με τις οποίες θα πρέπει να αναζητούνται όλες οι δυνατότητες συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης κοινών προγραμμάτων της Μόνιμης Διαρθρωμένης Συνεργασίας (ΜΔΣ). Οι αντίστοιχες Διορθώσεις των Υπουργείων Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών, καθώς και οι Μόνιμες Αντιπροσωπείες και οι Στρατιωτικοί Εκπρόσωποι στην ΕΕ, θα συναντώνται σε τακτική βάση προκειμένου να ανταλλάσσουν απόψεις και να συντονίζουν τις κατάλληλες θέσεις για θέματα σχετικά με την Κοινή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας με σκοπό την ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας της Ε.Ε. και την κυριαρχία της Ευρώπης.

Άρθρο 8

Τα Μέρη διαβουλεύονται σε τακτική βάση σε θέματα NATO, για να ανταλλάσσουν απόψεις και, ει δυνατόν, να συντονίζουν τις θέσεις τους, προκειμένου να ενισχύσουν τον Ευρωπαϊκό πυλώνα του NATO και τη Συμμαχία συνολικά.

Άρθρο 9

Τα Μέρη συστήνουν μία Διεθνή Ομάδα Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου, η οποία θα συγκαλείται σε ετήσια βάση προκειμένου να διεξάγει μία συνολική επισκόπηση της συνεργασίας τους και της αμυντικής τους σχέσης, με στόχο να εξευρεθούν νέα πεδία και μέσο περαιτέρω εμβάθυνσης. Η εν λόγω Διεθνή Ομάδα Επιτροπή αποτελείται από αρμόδιους ανώτερους αξιωματούχους των δύο Μερών. Οι ετήσιες συναντήσεις θα λαμβάνουν χώρα εναλλάξ σε Αθήνα και Παρίσι.

II - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Άρθρο 10

Τα Μέρη εμβοθύνουν τη συνεργασία τους σε θέματα εξωτερικής πολιτικής ενό ταυτόχρονα θα επιδιώκουν να ενισχύσουν τον ρόλο της Ευρώπης στον κόσμο. Διαβουλεύονται μεταξύ τους, σε όλα τα επίπεδα, με σκοπό τον καθορισμό κοινών θέσεων σε όλες τις σημαντικές αποφάσεις που επηρεάζουν τα κοινά τους συμφέροντα και την από κοινού δράση όποτε είναι δυνατό.

Άρθρο 11

Οι διαβουλεύσεις, σε επίπεδο Υπουργών Εξωτερικών, καλύπτουν τα θέματα που ενδιαφέρουν τα Μέρη από κοινού, όπως για παράδειγμα, τις σχέσεις με τις κυριότερες περιφερειακές δυνάμεις, κυρίως στη Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή, την Αφρική και τα Βαλκάνια, την πολυμέρεια, την καταστολή της τρομοκρατίας, τη διάδοση των Οπλων Μαζικής Καταστροφής, τον έλεγχο των εξοπλισμών, τη μετανάστευση, τη θαλάσσια ασφάλεια, τις υβριδικές απειλές και προκλήσεις, τις ρηζικέλευθες τεχνολογίες και την τεχνητή νοημοσύνη.

Άρθρο 12

Τα Μέρη ενισχύουν ιδίως τις μεταξύ τους ανταλλαγές ανάλυσεων επί ενεργειακών θεμάτων στη Μεσόγειο καθώς αυτά συνιστούν σημαντική παράμετρο για τη σταθερότητα ολόκληρης της περιοχής. Θα δίνεται επίσης έμφαση στις σχέσεις με τις ΗΠΑ, τη Ρωσία και την Κίνα.

Άρθρο 13

Τα Μέρη διευρύνουν τη συνεργασία μεταξύ των Υπουργείων Εξωτερικών τους, συμπεριλαμβανομένων των διπλωματικών αποστολών και προξενικών αρχών. Ενθαρρύνουν τις ανταλλαγές μεταξύ των Μονίμων Αντιπροσωπειών τους στα Ηνωμένα Έθνη στη Νέα Υόρκη, μεταξύ των Μονίμων Αντιπροσωπειών τους στο NATO και των Μόνιμων Αντιπροσωπειών στην ΕΕ, καθώς και μεταξύ των αρχών

του κάθε κράτους που είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό σε θέματα Ευρωπαϊκής πολιτικής.

Άρθρο 14

Ειδικότερα και εντός του πλαισίου του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, τα Μέρη συνεργάζονται στενά σε όλους τους οργανισμούς και τα όργανα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Θα συντονίζουν τις θέσεις τους, σύμφωνα με τις θέσεις και τα συμφέροντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εργάζονται από κοινού για την προώθηση των θέσεων και δεσμεύσεων της ΕΕ σχετικά με τις παγκόσμιες προκλήσεις και απειλές και θα καταβάλλουν κάθε δυνατή προσπάθεια προκειμένου να διασφαλίζουν ότι η ΕΕ υιοθετεί μια ομοιόμορφη στάση στους αρμόδιους οργανισμούς και όργανα των Ηνωμένων Εθνών.

III – ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Άρθρο 15

Η Ελλάδα και η Γαλλία εμβαθύνουν τη συνεργασία τους σε θέματα άμυνας ενώ συγχρόνως επιδιώκουν την ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας. Διαβουλεύονται μεταξύ τους, σε όλα τα επίπεδα, με στόχο τη διαμόρφωση κοινής αντίληψης σε όλες τις σημαντικές αποφάσεις που επηρεάζουν τα κοινά αμυντικά συμφέροντά τους και την κοινή δράση τους, όποτε είναι εφικτό.

Άρθρο 16

Οι διαβουλεύσεις σε επίπεδο Υπουργών Άμυνας καλύπτουν θέματα που ενδιαφέρουν από κοινού, όπως για παράδειγμα, τη διμερή αμυντική συνεργασία, την αμυντικοτεχνική συνεργασία, την περιφερειακή αμυντική συνεργασία, τις αμυντικές πρωτοβουλίες, τη θαλάσσια ασφάλεια, τις υβριδικές απειλές και προκλήσεις, τις κυβερνο-απειλές, τις ευρωπαϊκές αμυντικές πρωτοβουλίες, την ανάπτυξη δυνατοτήτων, τις ρηξικέλευθες τεχνολογίες και την τεχνητή νοημοσύνη.

Άρθρο 17

Η στρατιωτική συνεργασία μεταξύ των Μερών έχει ως στόχο την ανάπτυξη μίας κοινής στρατηγικής κουλτούρας και την βελτίωση της διαλειτουργικότητας μεταξύ των Ενόπλων Δυνάμεών τους προς αμοιβαίο όφελος των δύο Μερών.

Άρθρο 18

Η συνεργασία αυτή μπορεί να λάβει, χωρίς να περιορίζεται σε αυτές, τις εξής μορφές:
α) Ανταλλαγή εκπαιδευτών και φοιτητών από στρατιωτικά ιδρύματα.

- β) Συμμετοχή σε μαθήματα θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης, σεμινάρια, συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης και συμπόσια, που διοργανώνονται από στρατιωτικούς και πολιτικούς φορείς αμυντικού ενδιαφέροντος.
- γ) Ανταλλαγή Αξιωματικών-Συνδέσμων (ΑΣ).
- δ) Ανταλλαγή επισκέψεων σε στρατιωτικούς και πολιτικούς φορείς αμυντικού ενδιαφέροντος.
- ε) Ενδιάμεσες στάσεις και /ή επισκέψεις σε κρατικά αεροσκάφη και πολεμικά πλοία.
- στ) Χρήση προκαθορισμένων θαλάσσιων λιμένων και αερολιμένων για εκπαίδευση και επίγνωση του περιβάλλοντος της περιοχής.
- ζ) Ειδικές και χωριστές διευθετήσεις που διευκολύνουν την επιχειρησιακή χρήση εγκαταστάσεων θαλάσσιων λιμένων και αερολιμένων μφεότερων των Μερών.
- η) Κοινές δραστηριότητες, εκπαίδευση και στρατιωτικές ασκήσεις, είτε επί του εδάφους είτε επί Ελληνικών ή Γαλλικών Κρατικών πλοίων ή αεροσκαφών, στο πλαίσιο της αυξημένης ναυτικής παρουσίας της Γαλλίας στην Μεσόγειο ή της κοινής συμμετοχής σε διμερείς ή πολυμερείς ασκήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο και στο Αιγαίο Πέλαγος.
- θ) Ανταλλαγή γνώσεων και εμπειρίας στους τομείς των επιχειρήσεων στο εξωτερικό, των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ καθώς και της χρήσης στρατιωτικού εξοπλισμού.
- ι) Συμμετοχή σε κοινές αναπτύξεις δυνάμεων ή αναπτύξεις σε θέατρα επιχειρήσεων προς υποστήριξη κοινών συμφερόντων, όπως, για παράδειγμα, τις υπό γαλλική διοίκηση επιχειρήσεις στο Σαχέλ.
- ια) Συνεκπαίδευση μεταξύ των Ειδικών Δυνάμεων.
- ιβ) Συνεργασία στους τομείς αναγνώρισης απειλών στον κυβερνοχώρο και ανάπτυξης ικανοτήτων κυβερνο-άμυνας.
- ιγ) Συνεργασία στους τομείς αναγνώρισης υβριδικών απειλών και ανάπτυξης κατάλληλων τρόπων αντιμετώπισης.
- ιδ) Αμοιβαία υποστήριξη αναφορικά με τη συμμετοχή σε πολυεθνικές αμυντικές δομές, όπως για παράδειγμα η Ευρωπαϊκή Προτοβουλία Επέμβασης (ΕΙΕ).
- ιε) Οποιοσδήποτε άλλες δραστηριότητες οι οποίες συμφωνούνται από κοινού από τα Μέρη στη βάση του κοινού τους συμφέροντος.

Άρθρο 19

Οικοδομώντας επί της ισχυρής τους σχέσης, τα Μέρη ενημερώνουν κατάλληλα το ένα το άλλο, εκ των προτέρων, για τις διάφορες αμυντικές πρωτοβουλίες τους με στόχο την αξιολόγηση της δυνατότητας συμμετοχής.

Άρθρο 20

Στο μέτρο του δυνατού, οι αρμόδιες αρχές των Μερών διευκολύνουν αμοιβαίως την πρόσβαση στις αντίστοιχες εκπαιδευτικές κατάρτισής τους, όπως στις βασικές και προχωρημένες εκπαιδευσεις, στην ανώτερη στρατιωτική εκπαίδευση αξιωματικών ή στις εκπαιδευσεις κατάρτισης τεχνικού περιεχομένου για αξιωματικούς και υπαξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων.

Άρθρο 21

Στο μέτρο του δυνατού, τα Μέρη προωθούν και θεσπίζουν δραστηριότητες εκπαίδευσης, στην ελληνική και γαλλική γλώσσα αντίστοιχα.

Άρθρο 22

Στο πεδίο των πληροφοριών, τα Μέρη διευκολύνουν τη μεταξύ τους ανταλλαγή πληροφοριών και κοινών αναλύσεων για γεωγραφικές περιοχές ενδιαφέροντος καθώς και για ζητήματα που θα προσδιορίζουν από κοινού.

Άρθρο 23

Καταρχήν, τα διακλαδικά Επιτελεία (Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας/ Etat-Major des Armées) συναντώνται μία φορά κατ' έτος προκειμένου να συντονίζουν την εφαρμογή της επιχειρησιακής και διμερούς συνεργασίας στην άμυνα και την ασφάλεια. Αυτές οι συναντήσεις καθιστούν εφικτή την εκπόνηση του στρατιωτικού μέρους του ετήσιου σχεδίου Αμυντικής συνεργασίας. Τα Επιτελεία των Κλάδων διεξάγουν τις δικές τους συναντήσεις προκειμένου να τροφοδοτούν το ετήσιο σχέδιο συνεργασίας και να εφαρμόζουν, στο αντίστοιχο επίπεδό τους, τις αποφάσεις που λαμβάνονται από κοινού σε διακλαδικό επίπεδο.

IV - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΩΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΑΜΥΝΑΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Άρθρο 24

Τα Μέρη συνεργάζονται στον τομέα των εξοπλιστικών προγραμμάτων για τις Ενοπλες Δυνάμεις τους, καθώς και στον τομέα των βιομηχανιών άμυνας και ασφάλειας, κυρίως με σκοπό την βελτίωση των αμυντικών τους ικανοτήτων, την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των αμυντικών τους βιομηχανιών και την ενίσχυση της τυποποίησης και διαλειτουργικότητας του αμυντικού τους εξοπλισμού. Στο πλαίσιο αυτό, τα Μέρη εξετάζουν κατά προτεραιότητα κάθε ευρωπαϊκή

συνεργατική προσέγγιση, που στοχεύει στην κάλυψη των ελλείψεων στις δυνατότητες που εντοκίζονται σε εθνικό επίπεδο. Η παρούσα Συμφωνία στηρίζεται στις διμερείς Συμφωνίες που ισχύουν μεταξύ των Μερών σχετικά με τη συνεργασία στον τομέα των εξοπλισμών, και δεν θίγει την ισχύ τους.

Άρθρο 25

Τα Μέρη επιδιώκουν, κατά το δυνατόν, να αναπτύξουν μία βιομηχανική εταιρική σχέση που θα συμπεριλαμβάνει ελληνικές και γαλλικές αμυντικές εταιρείες. Εντός του πλαισίου συνεργασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην άμυνα και την ασφάλεια, και σύμφωνα με τη νομοθεσία της ΕΕ, επιδιώκουν λύσεις που προσθούν τη βιομηχανική εταιρική σχέση μεταξύ ελληνικών και γαλλικών εταιρειών, κάθε φορά που αναζητούν εξοπλισμούς ή πραγματοποιούν έργα από κοινού.

Άρθρο 26

Για την παρακολούθηση των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται, μία επιτροπή εξοπλισμών συνέρχεται κατ'αρχήν σε ετήσια βάση, εναλλάξ σε Ελλάδα και Γαλλία.

Άρθρο 27

Ένας εκπρόσωπος από το ελληνικό Υπουργείο Άμυνας (Επικεφαλής της Γενικής Διεύθυνσης Αμυντικών Εξοπλισμών και Επενδύσεων ή ο οριζόμενος εκπρόσωπός του) και ένας εκπρόσωπος από το γαλλικό Υπουργείο Άμυνας (Επικεφαλής της Διεύθυνσης Διεθνούς Ανάπτυξης της Γενικής Διεύθυνσης Εξοπλισμών ή ο οριζόμενος εκπρόσωπός του) προεδρεύουν αυτής της επιτροπής.

V - ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 28

Κάθε διαφορά μεταξύ των Μερών σχετικά με την ερμηνεία ή την εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας επιλύεται αποκλειστικά μέσω διαβουλεύσεων και διαπραγμάτευσης μεταξύ των Μερών.

Άρθρο 29

Η εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας δεν συνεπάγεται κατ'αρχήν για καθένα από τα Μέρη ιδιαίτερες δαπάνες που υπερβαίνουν τις τακτικές λειτουργικές δαπάνες.

Άρθρο 30

Τα Μέρη εφαρμόζουν τις διατάξεις της παρούσας Συμφωνίας σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις τους και τις ευρωπαϊκές δεσμεύσεις τους.

Άρθρο 31

1. Η παρούσα Συμφωνία τίθεται σε ισχύ την ημέρα της τελευταίας γραπτής κοινοποίησης με την οποία τα Μέρη θα ενημερώνουν το ένα το άλλο, εγγράφως και δια της διπλωματικής οδού σχετικά με την ολοκλήρωση των εσωτερικών διαδικασιών οι οποίες απαιτούνται για την θέση της σε ισχύ.
 2. Η παρούσα Συμφωνία παραμένει σε ισχύ για μια περίοδο 5 (πέντε) ετών, η οποία ανανεώνεται με ρητή συμφωνία των Μερών για μια περαιτέρω περίοδο που θα καθοριστεί με κοινή συμφωνία των Μερών, εκτός εάν ένα από τα Μέρη γνωστοποιήσει στο άλλο Μέρος την πρόθεσή του να καταγγείλει τη Συμφωνία 6 (έξι) μήνες πριν από τη λήξη της.
 3. Η παρούσα Συμφωνία μπορεί να τροποποιηθεί ανά πάσα στιγμή εγγράφως με κοινή συμφωνία των Μερών. Οι τροποποιήσεις τίθενται σε ισχύ σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.
 4. Η παρούσα Συμφωνία μπορεί να καταγγελλεί εγγράφως από καθένα από τα Μέρη. Η καταγγελία αυτή θα καταστεί ενεργός ένα χρόνο μετά τη λήξη της γραπτής ειδοποίησης από το άλλο Μέρος.
- Υπεγράφη στο Παρίσι, στις 28 Σεπτεμβρίου 2021, σε δύο πρωτότυπα, έκαστο στην ελληνική και γαλλική γλώσσα, τα δύο κείμενα όντα εξ ίσου αυθεντικά.

Παρουσία του
Κυριάκου ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ
Πρωθυπουργού
της Ελληνικής Δημοκρατίας

Για την Κυβέρνηση
της Ελληνικής Δημοκρατίας

Νικόλαος - Γεώργιος Σ. ΔΕΝΔΙΑΣ
Υπουργός Εξωτερικών

Νικόλαος ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
Υπουργός Εθνικής Άμυνας

Παρουσία του
Emmanuel MACRON
Προέδρου
της Γαλλικής Δημοκρατίας

Για την Κυβέρνηση
της Γαλλικής Δημοκρατίας

Jean-Yves LE DRIAN
Υπουργός Ευρώπης και Εξωτερικών
Υποθέσεων

Florence PARLY
Υπουργός Ενόπλων Δυνάμεων